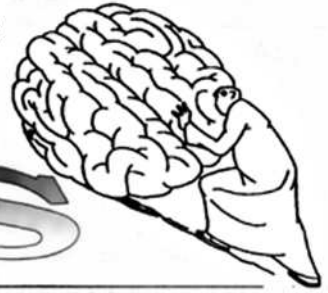

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

VÝROČNÍ ZASEDÁNÍ VÝBORU ECSO V ITÁLII

Jiří Grygar

Zatímco loňské výroční zasedání výboru Evropské rady skeptických organizací (ECSO) bylo součástí XI. evropského kongresu skeptiků v Londýně (viz Zpravodaj Sisyfos 9 [2003], č. 4, str. 1), letošní zasedání dne 7. října 2004 předcházelo zahájení V. světového kongresu skeptiků v lázeňském městečku Abano Terme poblíž Padovy v Itálii. Zasedání se účastnili všichni funkcionáři výboru ECSO s výjimkou M. Grosmanové a dále představitelé tří evropských skeptických organizací, jež nemají zastoupení ve výboru (Francie, Irsko, Řecko). Jako hosté pak předseda společnosti italských skeptiků (CICAP) astrofyzik prof. Steno Ferluga (Univerzita v Terstu) a vydavatel amerického časopisu The Skeptical Inquirer Barry Karr.

Schůzi řídil president ECSO Amardeo Sarma, který podal zprávu o aktivitách výboru za uplynulý rok. Zlepšila se spolupráce mezi ECSO a německou skeptickou organizací GWUP, která pro ECSO zajišťuje administrativní služby (účet ECSO, databázi a internetové stránky, legální status). Připravuje se XII. kongres ECSO, jenž se uskuteční v Bruselu ve dnech 15. až 18. září 2005 a jehož hlavním tématem bude homeopatie. Důvody jsou dva: zaprvé je bruselská administrativa EU pod tlakem homeopatických firem, aby se homeopatie stala oficiální léčebnou metodou v zemích EU, a zadruhé okolnost, že sami homeopaté chtějí využít nadcházejícího 250. výročí narození zakladatele homeopatie Samuela Hahnemanna (1755-1843) k propagační kampani za rozšíření této pofiderní léčby. Další XIII. kongres ECSO se uskuteční v r. 2007 v irském Dublinu.

Sám jsem společně s pokladníkem ECSO Dr. Martinem Mahnerem referoval o stavu financí ECSO, kdy stav účtu se od r. 2003 změnil jen nepatrně (zvýšení o 21 euro na současných 6418 euro). Příčinou této stagnace jsou rostoucí dluhy mnoha skeptických organizací, které s ústředím už delší dobu nekomunikují. Lze říci, že příkladně aktivní jsou v Evropě pouze skeptické společnosti v Německu (GWUP) a Itálii (CICAP). Pak lze ještě hovořit o solidní činnosti ve Velké Británii (ASKE), Belgii (Comité Para a SKEPP), Irsku (ISS), Holandsku (Skepsis) a České republice (Sisyfos). V některých členských zemích ECSO však skeptická činnost upadla či zcela vymizela (Bulharsko, Slovensko, Finsko, Norsko, Maďarsko, Švédsko). Do budoucna bude

Z OBSAHU

V. Světový kongres skeptiků (J. Grygar)	...2
Numerologie... (V. Nosková)	...6
Pí-vodník a novináři (L. Kyša)	...9
Koference o hypersenzitivitě (L. Pekárek)	...10
Letní čas (J. Heřt)	...11
Jsou mobily bezpečné? (Miroslav Najman)	...12
Magická tržiště – reportáž (V. Nosková)	...14
Vysavači peněženek (Překlad M. Urban)	...17
Pravda o detektoru lži (J. Heřt)	...19
Armáda civěla na kozy (převzato z Blisty.cz)	...21
Působení magnetoterapie	...22

potřebí platit za technickou úpravu internetových stránek ECSO, protože současný stav, kdy se o stránky starají dobrovolníci, neodpovídá standardům; stránky nejsou živé.

To vše vyplynulo též ze stručných zpráv národních představitelů o činnosti v jednotlivých zemích, kdy jsem také podal zprávu o aktivitách Sisyfa během posledního ročního období. Zajímavý podnět přinesl A. Sarma: GWUP každoročně monitoruje astrologické předpovědi zveřejněné v německých sdělovacích prostředcích a pak souhrnně uvádí, jak se (ne)vyplnily. Domnívá se, že tyto údaje by mohly dostat celoevropskou publicitu, tj. jednotlivé skeptické organizace by monitorovaly své domácí scény a nejzajímavější blamáže pak zveřejnily na internetových stránkách ECSO.

Němci a Italové jsou též v Evropě patrně jediní, kdo organizují pokusy, ověřující tvrzení o údajných paranormálních schopnostech „citlivých“ osob. Výsledky jsou zatím vždy ve výtečném souladu s domněnkou o náhodných odhadech podle statistické teorie. Barry Karr pak uvedl, že již začali vydávat španělskou mutaci časopisu The Skeptical Inquirer, která má velký ohlas v zemích Latinské a Jižní Ameriky. Na závěr diskutovali členové výboru o možnosti zavést Cenu ECSO za propagaci skeptického myšlení ve sdělovacích prostředcích. Podmínkou pro nominace však zřejmě bude potřeba mít příslušné podklady v některém význačném evropském jazyce (angličtina, francouzština, němčina, italština).

Autor je vicepresidentem ECSO

president ECSO A. Sarma

V. SVĚTOVÝ KONGRES SKEPTIKŮ (CSICOP A CICAP)

(Abano Terme, Itálie, 8. - 10. října 2004)

Jiří Grygar

První světový kongres skeptiků, sdružených v americké společnosti CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of Paranormal Claims) se konal v červnu 1996 v Buffalo, N.Y. v USA a Sisyfa tam tehdy zastupoval MUDr. Ivan David. Na dalším kongresu uspořádaném v červenci 1998 v Heidelbergu ve spolupráci s německou společností GWUP (Gesellschaft zur wissenschaftlichen Untersuchung von Parawissenschaften) a evropskou radou ECSO (European Council of Skeptical Organisations) reprezentoval Sisyfa Prof. MUDr. Jiří Heřt (viz Zpravodaj Sisyfa 4 [1998], č. 3, str. 2), ale dva další kongresy jsme pro velkou vzdálenost a enormní finanční náklady (Sydney 2000, ve spolupráci s australskými skeptiky; Burbank 2002, Kalifornie) neobeslali. Souhrnnou zprávu o IV. kongresu v Burbanku, kterou připravil prezident ECSO Amardeo Sarma, však pro Zpravodaj Sisyfa [9 (1993), č. 2+3, str. 2] přeložil M. Urban. Jelikož letošní V. kongres se opět vrátil do Evropy, mohli jsme díky finanční podpoře Rady pro zahraniční styky Akademie věd ČR na cestovné a díky dalším dotacím (Rada vědeckých společností, Nadace pro třetí tisíciletí) kongres opět obeslat.

Kongresové jednání probíhalo ve spolupráci CSICOP s italskými skeptiky sdruženými ve společnosti CICAP (Comitato Italiano per il Controllo delle Affermazioni sul Paranormale) v lázeňském městečku Abano Terme poblíž Padovy ve dnech 8. - 10. října 2004 v budově Teatro Congressi „Pietro d'Abano“ poblíž hlavní lázeňské promenády, a všichni účastníci byli ubytováni v okolních hotelích, takže cesta na zasedání zabrala účastníkům maximálně pět minut pěší chůze. Kongresu se účastnilo na 300 skeptiků z Evropy, Severní i Jižní Ameriky, Asie a Afriky. Nejvíce bylo přirozeně domácích účastníků, takže kongresová jednání občas probíhala nejenom v angličtině, ale i v italštině - v takovém případě byl zajištěn buď překlad na scéně nebo simultánní tlumočení do sluchátek. Hlavním tématem letošního kongresu bylo „Luštění záhad“ (Solving mysteries).

Po oficiálním zahájení starostou městečka Prof. Giovannim Ponchiem, předsedou CSICOP Prof. Paulem Kurtzem a CICAP Prof. Stenem Ferlugou se rozběhla plenární zasedání s těmito okruhy témat:

1. Parapsychologie a skeptici: je dialog možný?

(moderátor Prof. Ray Hyman, U. Oregon, USA)

2. Smyšlenky, podvody a mýty

(Doc. Lorenzo Montali, U. Milán, Itálie)

3. Výzkum historických záhad

(Prof. Massimo Polidoro, U. Milán, Itálie)

4. Magie a psychologie podvodu

(Prof. Sergio Della Sala, U. Edinburgh, Skotsko)

5. Jakou má skepticismus budoucnost?

(Barry Karr, výkonný ředitel CSICOP, USA)

6. Aktuální světová skeptická scéna (Barry Karr)

7. Alternativní medicína může být nebezpečím pro zdraví

(Prof. Silvio Garattini, Milán, Itálie)

Kromě toho byly na kongresu vystaveny četné vývěsky (posters) a v předsálí probíhaly výstavy či demonstrace rozličných pomůcek a triků při testování paranormálních tvrzení, doklady o podvodech (sošky ronící krvavé slzy, chůze po žhavém uhlí aj.) a obsáhlá výstava zejména italské a americké skeptické literatury včetně časopisů.

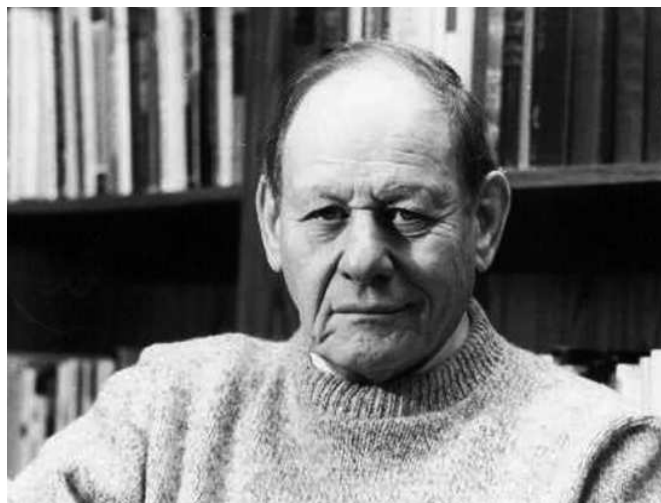
Zvláštním přídavkem zejména pro širší italskou veřejnost byly dvě celovečerní prezentace „Svět Galilea Galileiho“ a „Randi: to je neuvěřitelné!“. První z nich byla věnována průkopnickovi kritického vědeckého myšlení Galileimu a druhá diskusi proslulého amerického iluzionisty a přívržence skepticizmu Jamese Randiho (viz Zpravodaj Sisyfa 3 (1997), č. 2, str. 3) s neméně populárním italským skeptikem a iluzionistou Masimem Polidorem.

1. Parapsychologie a skeptici: je dialog možný?

První téma o dialogu parapsychologů a skeptiků bylo podobné jako na předloňském XI. kongresu ECSO v Londýně značně kontroverzní, neboť jeho hlavním protagonistou měl být britský parapsycholog Robert L. Morris, jenž od r. 1985 působil v Koestlerově parapsychologickém kabinetu Univerzity v Edinburgu a jehož přístup k celé problematice je notoricky znám jako značně pochybný. Prof. Morris však koncem léta 2004 náhle zemřel, takže na italském kongresu za něho zaskočila jeho spolupracovnice a prezidentka Parapsychologické společnosti Caroline Wattová. Ta obhajovala tezi, že člověk vlastní řadu „šestých smyslů“, jejichž vlastnosti lze zkoumat dobře připravenými parapsychologickými pokusy, i když připustila, že tyto experimenty často nesplňují přísná vědecká kritéria a sami experimentátoři podléhají sebeklamům. Přimlouvala se za ukončení napětí mezi „seriózními parapsychology“ a skeptiky a odstranění rozdělení na skeptiky a „výzkumníky“ v oboru parapsychologie.

Mnohem kritičtěji se k parapsychologii vyslovili další dva řečníci. Nejprve psycholog Richard Wiseman (U. Hertfordshire, UK) zdůraznil, že pod hlavičkou parapsychologie se ukrývají mnozí pavědci a i tzv. seriózní výzkumníci používají vědeckou metodu ledabyle. Uvedl též výsledek jednoduchého pokusu s házením mincí, kdy před každým hodem má vlastník údajného šestého smyslu uhádnout, co padne, stisknutím tlačítka přístroje na čtení myšlenek (The Mind Machine). Pokusu se dosud účastnilo asi 28 tis. osob, které dohromady učinily na 290 tis. odhadů. Strefily se ve 49,90% případů, což jenom znovu prokazuje, že nikdo z nich žádný šestý smysl na tuto statisticky 50% předpověď nevlastní.

Podobně jednoznačně vyzněl i příspěvek psychologa Prof.

Prof. Paul Kurtz, předseda CSICOP

Jamese Alcocka (York U., Toronto), jenž nejprve připomněl historii Parapsychologické společnosti, jež byla založena v USA v r. 1957 a jejíž vstup do prestižní Americké asociace pro podporu vědy (AAAS) podpořila známá antropoložka Margaret Meadová. Původní nadšení mnoha badatelů, kteří do společnosti vstoupili, však záhy vyšumělo, když se ukázalo, že výsledky parapsychologických experimentů nelze reprodukovat, což je pro vědu naprosto klíčová podmínka. Další podmínkou je konzistence, tj. jsou-li teze parapsychologů správné, nutně to znamená, že většina současné vědy je nesprávná. Přitom zkušenost učí, že vědecké poznání je v podstatě kumulativní; málokdy je nutné zcela rozbít základy. Parapsychologie však přežívá, protože jako u jiných pochybných nauk nelze nikdy dokázat, že psychické síly neexistují. Lze pouze případně jednou dokázat, že existují, a toho parapsychologové budou obratně využívat neustále.

2. Smyšlenky, podvody a mýty

Téma zahájil moderátor psycholog Doc. Lorenz Montali (U. Milán) přehledem o válečných legendách z I. a II. světové války, které jsou v jasném rozporu s historickou skutečností, ale pocity národní hrdosti nad hrdinstvím vlastních vojáků je udržují při životě. Antropolog Prof. Kenneth Feder (Central Connecticut State U.) rozebíral nepravdy uváděné v populárním americkém TV dokumentu o ztraceném světadílu - Atlantidě, což je ostatně typický mýtus. Následoval zajímavý příspěvek odborníka na psychologii hromadných sdělovacích prostředků Prof. Luciana Arcuriho (U. Padova) o tzv. faktoidech, jak označil smyšlenky vyrobené v médiích, které pak žijí vlastním mediálním životem za nevidané pozornosti veřejnosti. Jako příklad uvedl smyšlenku o tom, že Coca-Cola má údajně kancerogenní účinky, což se svého času stalo hitem hlavně ve Francii, kde k šíření této pověry přispěl tradiční antiamerikanismus francouzské veřejnosti.

Následující referát anglisty Prof. Jana H. Brunvanda (U. Utah) byl věnován tzv. městským legendám - historickým, jež se dnes šíří spíše internetem než ústním podáním a které jsou „příliš dobré na to, aby byly pravdivé“. Autor připomněl, že tzv. folklór vůbec není mrtvý resp. vesnickým reliktem, ale jeho těžiště se zkrátka přesunulo do velkoměst, kde ho pěstují zejména počítačová maniaci. Jsou to rozličné historky o neuvěřitelně dojemných náhodných setkáních po desítkách let, o jehlách znečištěných virem HIV, zapíchnutých do sedadel v kině, o gangu, který vám vyoperuje zdravou ledvinu a vy se ocitnete po probuzení z narkózy v ledové vodě v hotelovém pokoji s instrukcí, do kterého špitálu si máte zavolat o pomoc, nebo o chlapci, jenž umírá a potřebuje vzácnou krevní skupinu, a tuto výzvu máte ihned rozšířit přátelům z vašeho internetového adresáře, atd. Podrobnosti lze najít např. na WWW adresách: urbanlegends.about.com resp. hoaxbusters.ciac.org

3. Výzkum historických záhad

Téma zahájil populární italský iluzionista, profesor anomalistické psychologie (U. Milán) a výkonný ředitel společnosti italských skeptiků CICAP Prof. Massimo Polidoro výborně dokumentovanou přednáškou o atentátu na amerického prezidenta Johna Kennedyho v Dallasu v r. 1963. Srovnáním dokumentárních snímků a filmů, které pořídili profesionální i amatérští kameramani, poukázal na rozpory ve výpovědích korunních svědků, které směřovaly k potvrzení hypotéz o velkém spiknutí a více střelcích. Právě záběry z amatérských filmových kamer zřetelně dosvědčily, že jejich zdánlivě neotřesitelné výpovědi jsou naprostými výmysly, které pak přebírá jeden publicista od druhého jako argumenty pro spiknutí

s politickým pozadím. Následoval senior amerických skeptiků z organizace CSICOP Joe Nickell, který zdůraznil nutnost zabývat se „(C)old cases“, což značí starými tajemnými, ale těž vychladlými případy, protože ve veřejnosti to budí dojem, že si s nimi odborníci prostě nevědí rady, a tak se přiklání k nadpřirozeným řešením. Jako příklady uvedl nejprve tzv. Příšeru z Flatwoodu, kdy obyvatelé městečka v USA pozorovali v r. 1952 evidentně přelet jasného bolidu, ale usoudili, že jde o létající talíř, který přistál v blízkém lese, kde našli zřetelné „stopy po přistání“ a hlavně spatřili v lesním šeru tajemnou příšeru, která dodnes městečku vynáší slušné příjmy z turistického ruchu. Nickell zjistil na místě, že ty stopy po přistání pocházejí od malého nákladáku místního dřevorubce, který se nikdy netajil tím, že v inkriminovanou dobu byl v lese autem a Nickellovi to osobně potvrdil. Ona příšera pak byla lesní sova, která seděla na hnízdě.

Pak se věnoval proslulým aztéckým kresbám na planině Nazca v Peru, jež pocházejí zhruba z 8. stol. n.l. a představují zajímavé kresby jedním tahem. Nickell si vyzkoušel, že za pomoci záměrných tyčí a provazu lze vytvořit na planině kopii kresby kondora o rozměrech 300 x 130 m během dvou dnů práce. Suché podnebí pak umožnilo, že kresby jsou viditelné i po tisíciletí. Konečně se pak věnoval v Itálii zvláště háklivému tématu pravosti Turínského plátna. Přesvědčivě dokázal, že jde o podvrh, jenž vznikl v polovině 14. stol., jak prokázala metoda radioaktivního datování a jak o tom svědčí také historické prameny, z nichž nejstarší pocházejí přesně z té doby. Existuje dokonce dopis adresovaný papeži Klimentovi VI., v němž autor popisuje technologii vzniku obrazu na plátně. Viz též WWW adresa: skepdic.com/shroud.html

Publicista Mariano Tomatis z Turína se zabýval dávnou smyšlenkou o převtěleních italského umělce a vynálezce Leonarda da Vinciho (1452-1519) nejprve do Isaaca Newtona (1642-1727) a posléze do spisovatele Victora Huga (1802-1885), o čemž mají svědčit údajně shodné rysy fyziognomie těchto génů. Podobných nesmyslů je dle autora mnoho, od apokryfu, jenž tvrdí, že Kristus nebyl ukřižován, ale utekl s Marií Magdalénou do Indie, kde spolu měli děti až po legendu, že Elvis Presley stále žije.

Zajímavý příspěvek o meči zaraženém do kamene, jenž se uchovává jako relikvie v jedné kapli v Sieně, přednesl chemik Prof. Luigi Garlaschelli (U. Padova). K této relikvii se vážou legendy o králi Artušovi, jenž údajně meč věnoval sv. Galganovi a ten ho předal archandělu Michaelovi, dále o rytířích Kulatého stolu, strážcích sv. Grálu a Excaliburu. Zásluhou magazínu Focus proběhl v kapli fyzikálně-chemický výzkum, při němž se podařilo pod podlahou kaple najít hrob, v němž jsou nejspíše uloženy ostatky sv. Galgana. Z datování cihel zdíva kaple se ukázalo, že pocházejí ze tří období, tj. konce X. stol., poloviny XII. stol. a první čtvrtiny XV. stol. Chemické složení jílece meče, jenž z kamene vyčnívá, odpovídá technologii, užívané koncem XII. stol. Jílec byl do kamene zacementován, takže o žádnou záhadu nejde.

V této části kongresu vystoupil též proslulý americký iluzionista a kritik paranormální scény James Randi (*1928). Hovořil velmi sugestivně o svém potýkání se zastánci paranormálních jevů, přičemž připustil, že se obtížně jedná s těmi, kteří svým tvrzením opravdu věří, zatímco usvědčení podvodníků je poměrně snadné. Randi má svou obsáhlou internetovou stránku (www.randi.org), na níž mj. uvádí laureáty své anticepy Pigasus, která se do značné míry podobá Bludným balvanům Sisyfa (má za sebou rovněž 6 ročníků), ale sleduje matení veřejnosti po celém světě.

Randi dále popisoval, jak založil fond, jenž vypsál prémii

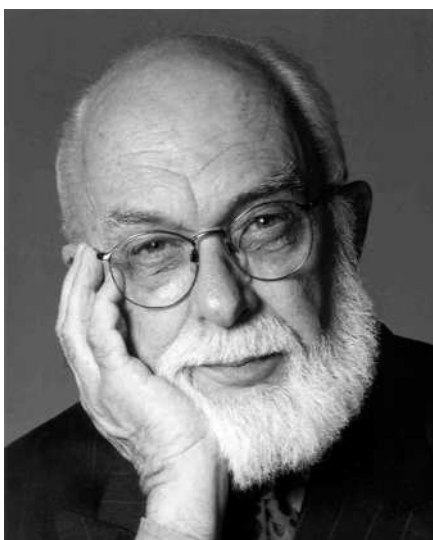
1 mil. dolarů za důkaz reálnosti některého paranormálního jevu. Zatím však žádný z vyzývatelů neuspěl, i když někteří jsou docela rafinovaní. Tak např. dva Pakistánci přišli s tvrzením, že každodenní východ Slunce je paranormální jev, vyvolaný jejich duchovními silami - oni sami však prý nevědí, kdo z nich dvou tu sílu má, protože se o východy Slunce starají oba; zatím vždy s naprostým zdarem. Randi jim navrhl jednoduchý test: jeden z Pakistánců se zastřelí. Pokud další den Slunce nevyjde, vyhrál, a jeho dědicové obdrží zmíněnou sumu. Pokud Slunce vyjde, musí se další den zastřelit i druhý Pakistánec a další den bude rozhodnuto. Bohužel, oba Pakistánci se mu pak už neozvali. Kupodivu se o prémii neuchází známý americký esoterik Uri Geller, jenž prý mentální silou dokáže ohýbat kovové lžičky - dobře sám ví, že jde o kouzelnický trik.

Randi připravuje testy paranormálních jevů velmi pečlivě a vždy se s uchazeči předem domluví na tom, jaký výsledek očekávají (obvykle tvrdí, že mají 100% úspěšnost), za jakých podmínek a s jakým rozptylem. K úžasu samotných uchazečů to vždy vychází na zcela náhodné hádání, anebo je přistihne přímo při páchání podvodu. V závěru zdůraznil, že téměř každý člověk se snadno zmýlí, anebo je obětí rafinované mystifikace, protože důsledně kritické myšlení je vzácné. Randi se přirozeně opírá o konzultace s odborníky i vědci, ale za výsledek odpovídá sám, protože si uvědomuje, že zaměření vědců je obvykle příliš úzké a mimo vlastní obor je vědec obvykle příliš důvěřivý. Nakonec poznamenal, že všude na světě zejména těžké zločiny vyšetřují zkušení policisté, nikdy ne vědci, kteří ovšem mohou pomoci expertízami.

4. Magie a psychologie podvodu

V této sekci se neurovědce Prof. Sergio Della Salla (U. Edinburgh) nejprve věnoval paralele se syndromem tzv. anarchické paže, kdy pacient nemůže zabránit často velmi nebezpečným pohybům a křečím vlastní ruky. Podobně se vyskytuje i porucha vlastní psychiky, kdy člověk je přesvědčen o jevech a souvislostech, které fakticky neexistují. Svobodná vůle se totiž projevuje zejména tak, že máme svobodu něco neudělat, něčemu nepodlehnout a nevymýšlet si. Někdy si ani neuvědomujeme, že se pohybujeme v bludném kruhu, jak autor demonstroval na básni Miroslava Holuba „Stručná úvaha o přesnosti“ - v městečku dáva lidem denně časové znamení dělostřelec, který se při odpálení z děla řídí časem, který má na hodinách ve výkladní skříni svého obchodu místní hodinář. Hodinář však nařizuje přesný čas podle výstřelu z děla... V diskusi pak připomněl, že existuje pověra o tzv. podprahové reklamě, kdy do televizního či filmového programu se vloží jediný snímek reklamy.

Ve skutečnosti pokusy prokázaly, že člověk vůbec nevnímá informace, které vidí po dobu kratší než 0,03 sekundy. Podobně jsou neúčinné metody učení cizích jazyků ve spánku a stejně nesmyslné jsou i tzv. Rorschachovy testy s inkoustovými skvrnami.

James Randi

Psychologii podvodu se zabýval psycholog Prof. Ray Hyman (U. Oregon, USA), jenž uvedl, že samotná definice podvodu je teoretický problém, protože někdy jde prostě o špatné vysvětlení banálního jevu a jindy o záměrné klamání publika s cílem vylákat od důvěřivých lidí peníze, jako např. i u nás známých skořápkářů. Názorným příkladem, jak dokáže bez zlého úmyslu podvádět iluzionista, bylo pak živé vystoupení iluzionisty Iana Rowlanda z Londýna, jenž nechal přítomné skeptiky vždy hlasovat, zda je nějaká bizarní manipulace s dvojrozměrnými útvary, vystřiženými z obyčejných novin, možná a když sál spontánně odhlasoval, že to možné není, tak ji před zraky všech přítomných přímo na pódiu uskutečnil. Podobně dokázal reprodukovat kresby, které náhodně vybraní skeptici ve skrytu nakreslili.

5. Jakou má skepticismus budoucnost?

Moderátor Barry Karr uvedl, jak jej příjemně překvapila rozsáhlá a velmi kvalitní aktivita italských skeptiků (CICAP), kteří mohou být vzorem nejenom pro Evropu. Předseda CICAP astrofyzik Prof. Steno Ferluga (U. Terst) zdůraznil, že se během dvou desetiletí podařilo přesvědčit italskou veřejnost a zejména novináře, že skeptický přístup k esoterice má smysl a stal se vztažnou normou pro to, co by měl racionálně uvažující člověk brát vážně. President ECSO Amardeo Sarma (Rosssdorf, SRN) vypočítal hlavní úkoly skeptického hnutí pro nejbližší budoucnost: chránit veřejnost před nebezpečnými prohlášeními o nadpřirozených schopnostech, předpovědích a jevech, analyzovat tvrzení pochybných věd a zřejmých pavěd, demaskovat tzv. alternativní medicínu, podporovat rozvoj kritického myšlení, jež je intelektuálním úsilím o poznání materiálního světa a posilovat tak renomé skeptiků ve všech státech, kde působí..

Prof. S. Della Salla pak vyjmenoval sedmero hlavních hříčů, který se při svém působení na veřejnosti skeptici dopouštějí:

1. Pýcha

Vědci si nemají stěžovat, že jim veřejnost nerozumí. Jejich cílem musí být, aby sami porozuměli veřejnosti.

2. Vědecká nedostatečnost

Při své argumentaci proti pavědcům se sami vědci nesmějí dopouštět chyb proti skeptické vědecké metodě.

3. Samoplození faktů

Při citacích je třeba vždy používat primární zdroje informací. Sekundární zdroje vedou k samoplození údajů, které vůbec nemusejí být pravdivé.

4. Vševědoucnost

Vědec se má držet svého kopyta a nekecat o všem, co mu přijde pod ruku.

5. Všemohoucnost

Nikdo nemá přehánět při líčení toho, co věda umí a dokáže.

6. Předsudky včetně odkazů na autority

Někdo si vymyslí tzv. memy a ostatní to po něm papouškují. Linus Pauling tvrdil, že astrologie není vyvrácena. Mnoho vědců klidně tvrdí, že grafologie má vědecký podklad.

7. Nejasnost vědeckého poselství

Někteří lidé si pak pletou vědu s technikou či technologiemi. Ti, kdo brání různé průmyslové aktivity, nepatří automaticky mezi skeptiky. To, co kritizujeme, musejí být chybné metody, nikoliv osoby, které je používají.

6. Aktuální světová skeptická scéna

Psycholog Prof. Chris French (U. London, UK) připomněl, jak se rozvíjí skeptická scéna ve Velké Británii, jejíž tradice sahá až do konce XIX. stol. Nyní je tato aktivita soustředěna

do okruhu společnosti ASKE (Association for Skeptical Enquiry), jež uspořádala loňský XI. kongres ECSO v Londýně. Novinář Alejandro Borgo, jenž je vydavatelem španělské mutace dvojměsíčníku The Skeptical Inquirer „Pensar“, jež začala vycházet počátkem r. 2004, uvedl, že časopis má velký ohlas v celé Latinské Americe, ale současně upozornil na některé speciální problémy. Slovo „skeptik“ je vnímáno veřejností negativně, jako postoj, který neguje úplně všechno. Mediální obraz skeptika není proto příznivý. Na skeptiky se nezřídka pohlíží jako na neškodnou anebo dokonce nebezpečnou sektu. Lze tomu čelit dialogem s veřejností a využíváním humoru, karikatur resp. kreslených comics. V samotném Španělsku se nedávno objevil televizní dokument, v němž se tvrdilo, že na Měsíci objevili Američané základnu vybudovanou mimozemšťany, kterou nechali zničit atomovou pumou. (Na druhé straně se šíří přesvědčení, že celý projekt vyslání člověka na Měsíc v programu Apollo byl kolosální podvod, nafilmovaný v holywoodských ateliérech!)

V této části zasedání dále vystoupil rovněž ruský fyzik Prof. Eduard P. Krugljakov (Ruská Akademie věd, Novosibirsk), jenž popisoval excesy, k nimž dochází na mediální scéně v Rusku, když se poskytuje široká publicita šarlatánům a jurodivým. Vyslovil obavy, že takto zpracované veřejné mínění by časem mohlo zadusit státní podporu vědě, a to nejenom v Rusku. Po nástupu B. Jelcina k moci se tak např. podařilo utratit 120 mil. dolarů na výzkum extrakce energie z kamení, přirozeně s nulovým výsledkem. Uvedl však, že i americká NASA svého času opravdu dávala peníze na výzkum údajně antigravitace na základě argumentů šarlatánů.

Velkým překvapením kongresu byla účast malé čínské delegace, která přinesla zajímavé zprávy o rozsahu esoterické scény v Číně, kde jsou zvláště na venkově populární věštcí, vědmy, čarodějové a jasnovidci. Sociologický průzkum prokazuje, že i v hlavním městě mají žáci a studenti značný zájem o mystickou a esoterickou literaturu, astrologii, numerologii, nosí talismany pro štěstí, chodí k jasnovidcům, věří na návštěvy mimozemšťanů a vůbec nic netuší o kritické vědecké metodě. Na kongresu vystoupili také egyptští skeptici filosof Prof. Mourad Whaba a anglistka Prof. Mona Abousenna (oba z Univerzity Ain Shams v Káhiře), kteří hovořili o těžkém střetu s islámským fundamentalismem, jenž považuje za vědu pouze memorování posvátných textů, diskriminuje ženy a vyhrožuje těžkými tresty za rouhání proti Bohu, čímž se myslí také přírodovědecký výzkum. Příznačné je, že fundamentalisté za-

kazují studovat spisy proslulého islámského učenice Averroese a i oba referenti byli doma vystaveni rozličným ústrkům. Přesto v Káhiře funguje skeptická společnost, finančně i morálně podporovaná CSICOP.

7. Alternativní medicína může být nebezpečím pro zdraví
Závěrečné části kongresu jsem se kvůli pokročilému času nemohl účastnit, takže uvádím jen názvy referátů a řečníky:

**Komplementární a alternativní medicína:
více užítku než škody?**

(Edzard Ernst, U. Exeter and Plymouth, UK)

Co se vlastně učí na bylinářských učilištích?

(Berry Beyerstein, Simon Fraser U., Burnaby, Kanada)

Zkoumání nebezpečnosti alternativní medicíny

(Willem Betz, U. Brusel, Belgie)

Alternativní medicína a efekt placeba

(Riccardo Lucio, U. Florencie, Itálie)

**Politické převzetí moci nad lékařskými institucemi ve
Spojených státech** (Wally Sampson, Stanford U., USA)

Závěrečné poznámky

Na kongresu se vyskytovali i disidenti z italských řad, kteří občas oživilí zasedání svými výhradami a provokacemi. Bohužel se tyto výměny názorů nepřekládaly, ale zřejmě šlo o temperamentní vystoupení soudě podle hlasitých projevů nesouhlasu výkřiky, pískáním a vytleskáváním.

Naprostá většina příspěvků však byla seriózních stejně jako obsáhlé diskuse po referátech, které pokračovaly i o přestávkách. Večerní akce pro veřejnost byly předem vyprodány a těšily se i zájmu italských sdělovacích prostředků.

V porovnání s naší domácí situací, kdy v Sisyfovi jsou neaktivnější přírodovědci, lékaři a novináři, na kongresu převládali humanitně orientovaní odborníci, především pak psychologové. Domnívám se, že tento náš deficit souvisí s tím, že se na profesionálních pracovištích vysokých škol či Akademie věd patrně nikdo esoterickou scénou nezabývá, což je docela škoda, protože psychologický výzkum esoteriků by byl možná mnohem zajímavější než když jim my přírodovědci pouze robíme jejich oblíbené hračky.

V každém případě lze z jednání V. kongresu CSICOP vyčíst mnoho podnětů pro domácí použití i vědomí, že nejsme ve světě osamělými běžci, ale patříme do velké celosvětové rodiny intelektuálů, kteří boj s lidskou hloupostí nemíní vzdát.

ČEŠI UTRÁCEJÍ ROČNĚ MILIONY KORUN ZA ASTROLOGY

Převzato ze zpráv Rádia Praha (14. října 2004)

Češi důvěřují hvězdám a za služby astrologů ročně utratí několik milionů korun. Z astrologie se stal poměrně prosperující obor podnikání, kterému se v tuzemsku podle odhadu odborníků profesionálně věnuje několik desítek lidí.

„Astrologické školy navíc každý rok chrlí velké množství absolventů, kteří si přivydělávají jako astrologičtí elévové službami pro své známé za zlomkové ceny. Budou to řádově stovky lidí. Pak je zde samozřejmě velké množství amatérů, kteří se astrologii věnují pro potěšení,“ řekl předseda Sekce profesionálních astrologů a člen výboru Astrologické společnosti CR Richard Stříbný. Sám za 20 let poskytl astrologické služby přibližně 10.000 lidí.

Ceny horoskopů se podle něj většinou pohybují od jednoho do tří tisíc korun. Například za vypracování osobního horo-

skopu lidé většinou zaplatí 1000 až 1500 korun. Stejnou částku stojí také partnerský horoskop, výběr nevhodnějšího termínu pro početí dítěte či pro důležité rozhodnutí v osobním životě. Samostatnou kapitolou podnikání v oboru astrologie jsou speciální semináře a školy. Například dvouletá škola astrologie v Praze, kterou každoročně absolvuje stovka lidí, přijde zájemce o tento obor na 6000 korun ročně. Skeptici z řad vědců ovšem namítají, že peníze investované do služeb astrologů jsou vyhozené oknem.

„Jsou to ale jejich peníze a nelze proti tomu nic namítat. Pokud je ale chtějí za každou cenu utratit, tak ať raději sázejí sportku. Tam mají aspoň nějakou šanci na výhru,“ řekl astrofyzik Jiří Grygar, který je současně viceprezidentem Evropských skeptiků.

NUMEROLOGIE ODKAZUJE K PRASTARÉ A STÁLE ŽIVÉ MAGII ČÍSEL

Věra Nosková

Mystika čísel věří ve tři předpoklady: Za prvé - číslo ovlivňuje bytí věcí, neboť jim propůjčuje řád. Za druhé - číslo se tak stává prostředníkem mezi božským a pozemským. A tedy za třetí - pokud provádíme libovolné operace s čísly, mají tyto operace vliv i na věci, které s nimi souvisejí.

„Odejmi číslo ze všech věcí a vše pomine,“ řekl kolem roku 600 Isidor Sevilský. „Čísla jsou projev boží moudrosti v našem světě, přístupná poznání lidského ducha,“ napsal svatý Augustin.

Jsi jednička. Seš nula. Do třetice všeho dobrého i zlého. Jeden je za dvacet a druhý bez dvou za osmnáct. Třináctá komnata. 33 Kristových let. Sedm hladových let. 12 apoštolů. Desatero. - To je jen několik příkladů proniknutí čísel do běžného jazyka, čísel, která cosi vyjadřují, symbolizují. Jejich kotviště v měnícím se přístavu jazyků je prastaré, mnohdy jde o tisíciletou historii a o významy v naší křesťanské kultuře původně biblické, ale i islámské, staročínské...

Průpovědky, ustálená slovní spojení s čísly přešla do běžné mluvy z hlubších struktur náboženství, magie, historie. Čísla totiž mají vedle své číselné hodnoty také hodnotu pocitovou, a v oblasti náboženství, ale také v krajině esoteriky, magie a pověr na sebe nabalila velké množství vlastností, které se k nim mají vázat. Tyto významy a vlastnosti jsou ale někdy protichůdné, neboť v různých kulturách a mýtech se váží k jiným příběhům, k odlišným poselstvím. Tak například třináctka je v naší kultuře nešťastné číslo, přitom Kristus povolal 12 apoštolů a sám byl tedy třináctý. Podle staré tradice pozval papež Řehoř denně ke stolu dvanáct chudých, aby s nimi pojedl. Jako třináctý se k nim tiše přidal anděl. V Talmudu se píše: Jednou bude izraelská země rozdělena na dvanáct dílů, třináctý případně králi Mesiáši. Ve všech těchto případech je číslo 13 jakýmsi svatým završením. Mnohé indicie ukazují na to, že v matriarchálních kulturách bylo 13 měsíců po 28 dnech, což samozřejmě souviselo s lunárním cyklem žen. Patriarchát toto rozdělení roku přeměnil na dvanáct dílů, a třináctka získala jakousi ďábelskou pověst. Objevuje se i v důležité pohádce O šípkové Růžence třináctá, zlá víla. Psychologové, kteří interpretují pohádky coby mýty s poselstvím o době a člověku o této pohádce tvrdí, že stojí na přechodu mezi matriarchátem a patriarchátem. V Mexiku byla třináctka pozitivním a šťastným číslem - třináct bylo bohů, a také nebeských sfér. Také podle kabaly jde o šťastné číslo.

S čísly „pracuje“ také numerologie. Tu Slovník cizích slov vysvětluje jako číselnou mystiku, věštění z čísel. Ona sama se ve všech svých textech odvolává právě na magii čísel, která provází lidstvo historií. A má skutečně na co se odvolávat, neboť vztah k číslům daleko převyšoval jejich pouhou početní hodnotu. Už ve staroindických textech jsou čísla vzývána: „Zdar jedné! Zdar dvěma! A stu zdar!“ Zařikávání se často vázala k pevnému počtu opakování. V čínském myšlení označuje jednička univerzální jednotu, přičemž číselná řada jang seřazuje mužská - lichá čísla a řada jin sestává s ženských čísel - sudých. Ve starém Babylóně dostávali bohové přiřazené číslo podle své velikosti a významu. Židovská kabala vyvinula esoterickou číselnou nauku, která se zabývala tajemstvím stvoření. V západním světě se po celý středověk silně projevovalo antické dědictví, které v pythagorejské nauce hledalo souvztažnost mezi číselnými poměry, hudební harmonií a strukturou kosmu, ale lidé se především chopili odkazů Bible,

kde mimo jiné četli: „Ale ty jsi vše uspořádal s mírou, počtem a váhou“ (Moudrost 11, 12). Zejména Filon Alexandrijský ve svém díle propojil starozákonní a pythagorejské ideje a položil tak základy číselnou mystikou silně ovlivňovaného výkladu Bible. Číselné spekulace pythagorejců pronikly do mystiky středověku. Jejich vyjádřením v židovské tradici je kabala, jež je vybudována na vysoce komplikované mystice čísel. V mystických muslimských kruzích se zaměnitelnost čísel a písmen využívalo ke stále složitějším operacím, jež se projevují ve výkladu Koránu, v předpovídání budoucnosti a třeba i v poezii. Zvláště důležitou úlohu měla sedmička a dvanáctka. Sedm bylo tehdy známých planet (v 10. století) dvanáct je znamení zvěrokruhu. Číslo deset bylo ceněno v kulturách s desítkovou soustavou, která se s velkou pravděpodobností odvíjela v předhistorických dobách z počtu prstů na ruce. Pro pythagorejce byla desítka „všezahrnující, všeohraničující matka. Deset přikázání zná nejen křesťan, ale také buddhista, pět jich je pro mnichy a pět pro laiky. Podle kabaly stojí boží trůn na deseti sloupech. V islámu pěti smyslům vnějším odpovídá pět smyslů vnitřních a Mohamed měl deset učedníků jimž přislíbil ráj. Trojka byla významná pro antického člověka, triády se objevovaly v různých souvislostech, pro křesťany byla trojka významná neboť znamenala mimo jiné svatou Trojici.

Pythagoras odhaluje ► vztahy mezi uspořádáním čísel a frekvencí zvuků. Experimentuje se zvony, se sklenicemi s vodou a různě dlouhými strunami. Jeho hebrejský protějšek Jubal tuče na kovidlinu. Dřevoryt z díla F. Gaffuria, *Theoria musica*, milán 1492

Božské trojice, ale také tři aspekty Slunce, nebo tři Višnuovy krky, atd. se objevují v Indii, božskou trojici měli i Etruskové. Číslo se využívalo k lepšímu pochopení složitého světa, jako symboly, ale také k předpovídání budoucnosti.

Starí pythagorejci

Pythagorejská aritmetika pracovala původně s přirozenými a racionálními čísly, přirozená čísla se znázorňovala pomocí oblázků. Kamínky – co oblázek to jednotka – byly pořádané do podoby pravidelných obrazců. Trojka jako trojúhelník, čtyřka jako čtverec, šestka jako obdélník... Proto se některá čísla nazývala čtvercová, jiná obdélníková, atd. Oblázková aritmetika má svůj předobraz ve starověké počítací praxi. Pythagorejcům vděčíme za rozdělení čísel na sudá a lichá a zavedení dalších pojmů do matematiky, například dokonalého čísla. To je takové, jehož dělitelé, když jsou sečtení, dají číslo samotné. Prvním takovým číslem je šest, neboť $1 + 2 + 3 = 6$, druhým je číslo 28: $1 + 2 + 4 + 7 + 14 = 28$. Do roku 1971 bylo nalezeno 23 takových dokonalých čísel. Jako se každé školní dítě učí slavnou Pythagorovu větu, tak z učení tohoto antického myslitele (nar. v 6. stol. př. Kr.) a jeho žáků těžila náboženská, literární a magická díla. Aristoteles (4. stol. př. Kr.) se ale k mystice Pythagora a jeho žáků vyjadřuje kriticky: „Zcela v zajetí matematiky si pythagorejci mysleli, že jejich číselné principy tvoří podstatu všeho jsoucna. Protože v matematice jsou čísla přirozeně prvohadá, a protože se pythagorejci domnívají, že spatřují v číslech mnoho podobností s tím co je, se vším děním ... měli za to, že veškerá příroda je podle čísel uspořádána. ... Když jim někde něco chybělo, neváhali to uměle doplnit, jen aby byl systém ucelený.“ A skutečně, protože například desítku pokládali za nejdokonalejší číslo, neboť představuje součet prvních čtyř celých čísel: $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ a bylo ji možno zobrazit jako trojúhelník se základnou ze čtyř jednotek, snažili se za každou cenu objevit deset nebeských těles, a když počet těles nepostačoval, vymysleli si těleso desáté, aby „dokázali“ svou teorii.

Zajímavé je postavení lichých čísel. Ta hrají důležitou roli v lidových pověrách, ale i v teologii. A jak vnímali lichá čísla myslitelé starověku a středověku? Podle Platona jsou sudá – ženská čísla neblahá, lichá – mužská naopak příznivá. Vergilius říká: Bůh se raduje z lichého čísla. Tradiční islámský výrok: Vskutku, Bůh je liché číslo (totiž Jeden) a má rád lichá čísla. Shakespeare: Liché číslo přináší štěstí.

Numerologie sice, alespoň verbálně, vychází z mystiky vytvářené po tisíciletí kolem čísel, ale je v pojetí jednotlivých propagátorů a uživatelů jednak krajně zjednodušená a upravená pro praktickou potřebu, a také různě modifikovaná, bez jasných východisek a pravidel, jaké jsou například v matematice. Stala se v dnešní době především výdělečným podnikem, oborem doplňujícím nabídku esoterických pomůcek, kurzů, jasnovidného odhalování budoucnosti či vlastností člověka. Numerologické příručky a kurzy jsou jednou z nabídek zboží a služeb na esoterickém trhu. Ve výpravné knize seznamující s všesteknými technikami (Budoucnost - odhalte co vás čeká, přeložené z anglického originálu) se v úvodu kapitoly o numeralogii praví: „Numerologie je velmi kontroverzní obor. Zdá se, že co člověk, to jiný názor na její původ a metody.“

Numerologie získává „informace“ o zkoumané osobě tak, že sečte číslice v datu jeho narození, a vyjdeli dvojmístné číslo, sečte opět tyto číslice a získá tak „číslo osudu, života“. Například: 7. 3. 1975 numerolog rozloží na $7 + 3 + 1 + 9 + 7 + 5$ a vyjde mu součet 23, ten opět rozloží a sečte, $2 + 3 = 5$, a výsledné číslo je 5. Každé číslo je v numeralogii charakterizováno jistými lidskými vlastnostmi, způsoby chování, temperamentem, možnostmi v životní dráze. Dotyčný s výslednou pětkou by

měl být živý a podnikavý vtipálek, jemuž sedí práce mezi lidmi. Každou chvíli se prý pouští do obrovských změn ve svém životě. (Něco takového je „technicky možné“ leda v akčním filmu.) V jiné numerologické příručce (Tajemství čísel – Jiří M. Fuchs) se ale dočítáme, že číslo 5 je nedefinovatelné, jeho vlastnosti nelze přesně určit. Není prý spolehlivé a v nejistých dobách často zklame. Jeho jediná vlastnost je nedůslednost. Jindy je pětka spojována se smyslovým životem, je to číslo lásky a manželství neboť ženská dvojka se spojuje s mužskou trojkou.

Číslo osobnosti lze zase získat podle tabulky v níž devět čísel odpovídá písmenům v abecedě, tedy každé číslo má pod sebou tři příslušná písmena, devítka jen dvě. A opět se rozkládá a sčítá, tentokrát jméno dotyčného, jehož písmena jsou podle této (Pythagorovy) tabulky převedena na čísla. Čísla odpovídající samohláskám se píšou nad nimi, souhláskám pod jménem. Postupuje se opět jako při výpočtu čísla osudu. Zvlášť se ovšem sčítají čísla pod jménem odpovídající souhláskám a zvlášť horní čísla odpovídající samohláskám. Číslo vzniklé součtem numerické hodnoty samohlásek má odhalit skryté touhy a podstatu osobnosti, říká se mu číslo skryté podstaty. Součet čísel zastupujících souhlásky je číslem vnějšího sebevyjádření. Poté se sečte numerická hodnota obou čísel, jejich součet je pak číslem osobnosti. A opět jsou k těmto číslům přiřazovány vlastnosti, temperament, životní náplň, které se liší v jednotlivých příručkách.

Filipika proti numeralogii

Jedenáctka se v historii magie čísel uplatňovala méně. Hrála roli jako číslo hříšníků a pokání, existovalo 11 forem omylu. Jedenáct žen ve staré Spartě chránilo dionýsovské orgie od degenerace, v Římě jedenáctimuži zastávali roli kriminalistů, měli za úkol stíhat zločince. Numerologie v jedné publikaci přidává k číslu duchovní vzhled a parapsychologické nadání, vůdcovské schopnosti, pracovitost, silnou vůli, srdečnost a veselost (Kniha osudu od Jane Struthersové). Další literatura tvrdí že číslo 11 znamená představivost a živou povahu, ale působí jen ve výjimečných případech. Kniha Budoucnost spojuje pod tímto číslem naprosté protiklady. Člověk s číslem 11 je obdařen mocí, silou, elánem, odvahou, ustrašeností, idealismem, fanatismem, pragmatismem, chápavostí, potřebou reform... Je to prostě odvážný ustrašenec a chápavý a pragmatický fanatik. Po prostudování více publikací numerologické literatury, a při srovnávání jednotlivých čísel dojde čtenář nutně k poznání, že obraz „vypočítávané“ osobnosti nezávisí na faktech, na skutečnosti, ale na tom podle které knížky, příručky, či kurzu se konkrétní numerolog řídí.

Stačí aby byl člověk soudný, a neujde jeho pozornosti že charakteristiky čísel aplikované na osobnosti neodpovídají, jsou opakem reality nebo zase vágní. Je tedy překvapivé, že se numeralogie těší jistému zájmu a vážnosti, i když, připusťme, jde většinou o příznivce tíhnoucí k okultismu všech forem.

Numerologické rozbory jsou poskytovány za úplaty a vzhledem k vágnosti odpovědí a primitivnosti výpočtu je každá cena vlastně nadsazená. Výpočty jsou to jednoduché, takže pokud se s nimi je člověk ochoten obeznámit, během dvou hodin se na numerologa „vyškolí“. Co si ale novopečený numerolog počne s logickou námitkou, že pokud se například žena provdá, a její nové příjmení způsobí změnu čísla osobnosti, měla by se v té chvíli změnit také její osobnost, potažmo budoucnost (byť se třeba za pět let rozvede, změní příjmení nebo se vrátí k dívčímu, a všechno je opět jinak). Radši nemyslet na veleteče v osudu a povaze dam, které změnilo příjmení několikrát za život. Odvážné je také tvrzení numerologů, že: „Čísla, podobně jako řeč, nejsou něčím co člověk vymyslel

nebo vytvořil, ale něčím co našel. Čísla jsou původní kvalitou, skutečností vyššího řádu. Při správném pozorování čísel se zjevují zákony a tajemství stvoření. Všechno má svůj řád a ve svědectví čísel se skrývá mnoho mocných sil, neboť jak praví staré záznamy, čísla přejala dokonalost nebes. Smysl ukrytý v číslech zůstává po celá tisíciletí nezměněný. Čísla jsou nositeli určitých vibrací a symbolů. S těmito vibracemi a symboly pracuje i současná numerologie. Z data narození a jména je schopna vyčíst mnohé schopnosti člověka, jeho profesionální možnosti, riziko zdravotních potíží a mnoho dalších povahových vlastností a schopností. Čím lépe si budeme uvědomovat vibrace čísel a číselných kombinací v datu narození člověka a v ostatních základních vibracích, které na člověka působí, tím budeme moci lépe chápat sami sebe a své blízké.“ Na druhé straně jiní numerologové tvrdí, že:

„Svůj osobní rozvoj máme ve vlastních rukou, svůj osud můžeme každou minutou ovlivnit nebo změnit. Záleží jen na nás samotných, jak hluboce známe sami sebe, svoje schopnosti, klady i záporné stránky našeho nitra.“ Citát je doplněn ovšem o nabídku, že právě numerologie nám pomůže poznat sama sebe a schopnosti, že zaostří naše poznání.

Jenže proč „nezaostřit“ pozornost raději na samu realitu? Proč nedat raději důvěru osvědčeným psychologickým testům osobnosti, máme-li znepokojivý deficit v poznání sebe sama? Jestliže v každé minutě rozhodujeme o svém osudu sami (což je ovšem také přehnané tvrzení – kolikrát je člověk téměř bezmocný proti přírodním a společenským tlakům...) proč se zajímat o rozporné či blátivé předpovědi numerologie? Takový jedinec řídící s péčí a vůlí své životní kroky nevěří nejspíš na osud, ani na různé druhy magie a zařikávání, naopak je velmi svobodný a pozorně sleduje a ovlivňuje rozumnými rozhodnutími svou životní dráhu.

„Řeč čísel má v neposlední řadě také velký význam a je schopna dobře poradit v oblasti vztahů, ať už se jedná o vztahy partnerské, pracovní či přátelské. Pomáhá lépe chápat chování zkoumané osoby a způsob jejího vyjadřování. Při výběru životního partnera nás upozorní na možné klady a zápory vztahu a pomůže vyvarovat se tak zbytečných chyb a nedorozumění. Numerologie je prvním krokem na cestě za lepším pochopením člověka,“ tvrdí dále numerologové a skeptikovi nezbyvá než varovat před spoléháním se při pozorování okolí a jeho vyhodnocování na abstraktní výpočty s magickými čísly místo preferování vlastních zkušeností, znalostí a proč ne dokonce intuice, což je mnohdy jakési neuvědomělé vyhodnocení podprahových informací.

V bohaté numerologické literatuře se zájemce o fakta setkává, stejně jako ve všech esoterických oborech, s povznesenou řečí plnou křečovitých tvrzení, pathosu a tajemných narážek. Chybí fakta, data, osobnosti, srovnání, analýzy, experimenty. Naopak častá je nabídka služby numerologických výpočtů, které mají odhalit za pevně stanovenou částku nejen osobnost zájemce, ale i její minulost, budoucnost. Jeden z mnoha textů uvádějící do této nauky informuje, že: „Numerológia je nauka, ktorá má veľa spoločné s astrológiou. Numerológia vznikla neskôr a s astrológiou súvisí preto, že obidve využívajú vesmírneho žiarenia, čerpajú z kozmickej energie. Vieme, že vo vesmíre sa odohrávajú cyklické deje, ktoré sa dajú vyjadriť číslami. Málokto si uvedomuje, že tieto čísla majú neviditeľnú, ale mocnú vibračnú silu, ktorá na nás pôsobí od okamžiku nášho narodenia. Je viditeľná v správaní človeka. Vytvára určitú povahovú skladbu našej osobnosti a tým súčasne naznačuje smer nášho života. Numerológia je vedný odbor, známy už v dávnych dobách, využívaný prastarými mudrcmi, pomocou ktorého možno na základe vibrácií čísel

daných človeku vyčítať veľa užitočných informácií, napomáhajúcich zlepšiť životný štýl, odstrániť bariéry či poodhalit najskrytejšie hlbiny ľudského vnútra. Táto v našom svete netradičná vedná disciplína vychádza z faktu, že všetko je v pohybe a pod vplyvom vibrácií čísel.“

Magie čísel i se svým levobočkem numerologií patří do bohaté drúzy magie, která vyrůstá z touhy ovlivnit věci jakýmsi zkratem, kouzlem, obelstít neúprosnost přírodních dějů a „osudu“. Je to potřeba hluboce zakořeněná v lidské kultuře, jak dosvědčují mýty, pohádky, všechna náboženství i naše sny.

Psycholog PhDr. Václav Vlček tento fenomén vysvětluje potřebou víry: „Součástí lidské psychiky je i schopnost víry. Probíhající proces – většinou krátkodobý – uvěření v cokoliv, tedy i v pomocnou přítomnost vybraného čísla, nemá důvod být výjimkou. Jakkoliv je prost jakéhokoliv racionálního jádra, obsahuje v sobě schopnost posílit, či obnovit, narušenou homeostázu, čili psychickou rovnováhu. Vnější sociální prostředí svým charakterem naši psychiku zatěžuje neustále. Záleží na intenzitě a četnosti těchto zatěžujících vlivů na straně jedné a na míře naší odolnosti, pramenící z naší psychické rovnováhy na straně druhé. V okamžiku potřeby posílit tuto psychickou rovnováhu se většina jedinců lidského rodu uchyluje k zástupným vysvětlením, či posílením sebe sama intenzivním uvěřením de facto v cokoliv. Tato schopnost lidské psychiky (posílit sebe sama, či obnovovat si psychickou rovnováhu) je zřejmě stará jako trvání lidského rodu. Z hlediska psychologie v tomto procesu nelze spatřovat nic špatného (pokud se to samozřejmě nestane metodou ovládající náš život, či nestane-li se tak obětmi šikovných parazitů, kteří nám tyto číselné konstrukce za úplatu přímo vnucují). Ono totiž všechno, byť by to bylo sebeabsurdnější, co mi dá – byť krátkodobě – psychickou sílu překonat zátežové obavy, překážky, či situace, je pro lidskou psychiku přínosem. Musí však být splněna jedna souběžná podmínka – na této psychické pomoci se nesmím stát závislým.“

Po prostudování literatury s tématem numerologie a webových stránek numerologů či esoteriků, kteří si ji přivzali pro zpeřtení do svého arzenálu dalších věšteckých technik, jsem nutně musela dospět k přesvědčení, že totiž samotná numerologie je obor úzký, prostinký a nepřesvědčivý, a kdo chce o něm podávat obšírnější zprávu musí nasbírat spoustu okolního materiálu, aby téma nabylo na objemu, což potkalo i autorku tohoto článku.

Magie čísel a prezentace čísel v náboženství, magii a pověrách je ovšem téma bohaté, s mnoha historickými odkazy a společensko-psychologickými aspekty, a je zajímavá jako svědectví o uvažování a myšlení člověka v průběhu staletí.

Literatura:

Číslo a jeho symbolika od antiky po renesanci – Lenka Karliková, Zbyněk Šír, vydalo Centrum pro studium demokracie a kultury v roce 2003

Tajemný svět čísel – Mytologie a symbolika, vydal Vyšehrad v roce 2002

Kniha osudu – praktický průvodce věštěním bud., Jane Streuthersová, vydal Media klub v r 1998

Budoucnost – odhalte co vás čeká, vydal Knižní klub Práh v roce 1996

Tajemství čísel aneb úvod do numerologie, Jiří M. Fuchs, vydalo Schneider vydavatelství Brno

Tajemství čísel – Mystika a magie čísel v různých kulturách, Franc Carl Endres + Annemarie Schimmel, vydal Alexander Giertli – Eugenika Pbl. V roce 2000

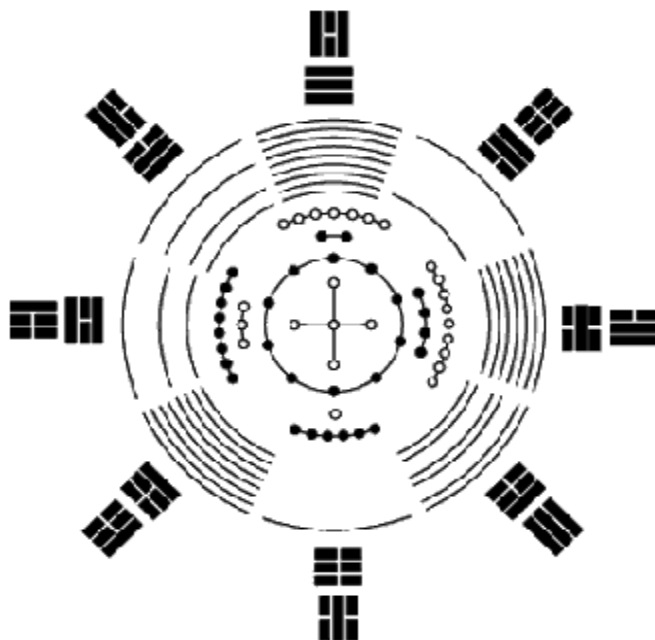
Číselné hříčky svádějí k představě o magii čísel, např.:

$$123456789 \times 8 + 9 = 987654321$$

Takových překvapení je v matematice a ve hrách s čísly mnoho a jistě svádějí k domněnce, že čísla se při jistých konstelacích „chovají“ zvláště. Jejich součástí jsou i tzv. „magické čtverce“ rozdělené na devět polí a obsazeny čísly. Confucius vypráví, jak se císař žijící v letech 2205 až 2198 př. Kr. zabýval stavbou hrází když se mu zjevila božská želva Chi. Na zádech měla nakreslený obrazec, který přepsaný do našich číselných symbolů vypadal takto:

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Magický čtverec se soustřeďoval kolem Číňany oblíbeného čísla pět. Všechny svislé a vodorovné řádky včetně úhlopříček dávají součet 15, přičemž v rozích jsou sudá čísla a uprostřed stran lichá. Tento čtverec se těší oblibě i v islámu. Muslimové věří, že obsahuje prvních devět písmem arabské abecedy ve starém semitském pořadí, která byla zjevena Adamovi.

Čínské schéma „Osmi trigramů“

PÍ-VODNÍK A NOVINÁŘI

Leoš Kyša

„S novináři máme skvělé vztahy, píšou o nás samé pěkné věci,“ povídá mi ve své luxusní kanceláři Miroslav Hansman. Toho času spoludávatel firmy Safron. Jeho společnost si udělala skvělý byznys na obchodě s pí-vodou, převratným objevem pro 21. století.

„Je to jednoduché. V normální vodě z vodovodu se molekuly vody spojují dohromady a tvoří tak zvané shluky - clustery. Ve shluku je u běžné pitné vody průměrně 6 molekul. Po úpravě na pí-vodu dojde k tomu, že je cluster tvořen třemi molekulami. Tato voda je pak ta základní voda, kterou je třeba jinak schopna vyprodukovat pouze matka pro svůj plod,“ říká Hansman.

Také tvrdí, že každý člověk má v sobě na počátku života devadesát šest procent pí-vody a když umírá, tak pouze padesát osm. Pokud budete pravidelně pí-vodu doplňovat, tak budete déle žít a budete mnohem zdravější. Pí-voda je v podstatě na všechno: upravuje váhu, zlepšuje hojení, je dobrá na cukrovku, na vysoký krevní tlak, proti paradentóze a hlavně umožňuje zvýšit energetický přenos kosmické a zemské energie nejen přes lidský organismus. Na svém notebooku ukazuje graficky dokonale provedené chemické vzorce a grafy ukazující působení pí-vody na člověka.

Zatímco žhavím pero a zapisuji pilně poznámky mi vypráví o tom, že pí-voda má skvělé účinky i na anorektičky, které po jejím pití přibírají (tedy aniž by i něco jedly), bájí, že když je zelenina zalévána pí-vodou, tak roste mnohem lépe, než kdyby se hnojila. „Dokonce můžete pěstovat plodiny na stejném místě i čtyři roky po sobě a díky pí-vodě rostou stále skvěle.“

Že je to všechno nesmysl potvrdí i chemik začátečník. Co mě na pana Hansmanovi nejvíce zaujme je jeho neskutečná jistota, že o něm napíšou „samé pěkné věci“. Se stejnou jistotou jsem se při psaní reportáže o podvodnících setkal i ve firmě Rosa plus.

„Dobrý den, tady Kyša, deník Právo. Píšou teď článek o léčivých vlastnostech pyramid, mohli byste mi poslat nějaké fotky

pyramid, které vyrábíte?“

„Samozřejmě. Chcete i tu velkou relaxační?“ odpovídá paní na druhém konci sluchátka.

Chvilí přemýšlím, jestli si ze mě paní na sluchátku nedělá legraci. Jenže za tři dny fotografie pro reportáž opravdu do mé emailové schránky přichází.

Pokaždé, když jsem panu Hansmanovi i paní prodávající léčivé pyramidy volal, bál jsem se, že mě pošlou k čertu. Vždyť jim přece musí být jasné, že o nich musím napsat jací jsou to podvodníci. To jsou tak hloupí? Odpověď na otázku jsem našel až v novinových archívech:

Obchodní týdeník - 04.08.2004: Je Saffron na stopě elixíru mládí?, Severočeské noviny - 26.04.2003: Pacientům pomáhají rovněž novinky v alternativní medicíně, Květy - 11.08.2000: Není zázračná, ale zázraky umí, Mladá fronta DNES - 31.10.2003: Kde se bere tajemná energie pyramid.

Podobných článků oslavujících energii pyramid a zázračnost pí-vody najdete spoustu. Těch pochybovačných je mnohem méně. Odpověď na otázku, zda jsou podvodníci a podvodnice hlupáci je tedy jednoduchá. Nejsou. Bohužel s novináři je to jiné. Nevěřičně pročítám články, které zcela bez ducha a kritického přístupu opakují pseudovědecké nesmysly obchodníků s lidskou vírou a nadějí a začínám se stydět za své povolání.

Začínám se stydět za povrchnost svých kolegů, kteří si nedají ani trochu práce, aby zjistili, že to o čem píšou je nesmysl. Za to, že místo abychom na podvodníky upozorňovali a varovali lidi před jejich výnosným podnikáním, tak jim poskytneme prostor a oslavujeme jejich převratné metody a vynálezy. Není divu, že návštěva novináře pro ně neznamena strach, ale naopak vidinu další bezplatné reklamy.

Dokud budou mezi námi povrchní pisálci, těžko se pak můžeme divit, že okultní a pseudovědecký byznys kvete. Možná by stálo za to každoročně udělovat speciální Bludný balvan pro novináře. Adeptů by se našlo.

(Autor je redaktorem deníku Právo)

KONFERENCE O ELEKTROMAGNETICKÉ HYPERSENZITIVITĚ (EHS)

Luděk Pekárek

Ve dnech 25. až 27. října 2004 se v Praze sešlo přes 150 odborníků z celého světa na konferenci pořádané Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Ministerstvem zdravotnictví České republiky. Účastníci hledali odpověď na otázku: existují lidé, kteří jsou mimořádně citliví k elektromagnetickému poli a kteří onemocní i tehdy, je-li elektromagnetické pole v jejich bytě nebo v zaměstnání i desettisíckrát slabší, než je známý práh nepříznivého působení?

(Na podrobnosti jsme se zeptali doc. RNDr. Ludka Pekárka, DrSc., kterého Ministerstvo zdravotnictví pověřilo zastupovat ministerstvo při pořádání konference)

Představa o existenci „hypersenzitivity k elektromagnetickému poli“ (se zkratkou EHS patřící méně přesnému názvu „Elektromagnetická HyperSenzitivita“ nebo „Elektrická HyperSenzitivita“) má více než dvacetiletou historii. První použili tuto představu na začátku osmdesátých let minulého století ve Švédsku k vysvětlení zdravotních potíží některých osob, pracujících u počítačových monitorů. Tyto osoby si stěžovaly na svědění kůže, pálení očí, poruchy spánku, bolesti hlavy, někdy se u nich objevovala vyrážka v obličeji, závratě, tendence ke zvracení, bolesti kloubů, poruchy srdečního rytmu, zvýšený krevní tlak a mnohé jiné obtíže. Představa o tom, že někteří lidé jsou přecitlivělí k působení elektromagnetického pole, se rychle rozšířila po celém světě. Dnes se ve většině technicky pokročilých států hlásí k osobám trpícím citlivostí k elektromagnetickému poli kolem jednoho procenta populace. Jako příčinu svých zdravotních potíží uvádějí postižení lidé nyní již jen zřídka „vyařování“ počítačových monitorů. Nejčastěji pokládají za příčinu svých obtíží vysílače základnových stanic obsluhujících mobilní telefony, méně často televizní a rozhlasové vysílače, vedení vysokého napětí, kabely rozvodu elektrického proudu do domácností, transformátory a domácí spotřebiče, někdy elektromagnetické záření jako takové bez označení příslušného zdroje. Nejsou řídké případy, kdy zdravotní potíže přisuzované expozici elektromagnetickému poli dosáhnou nesnesitelné úrovně a kdy postižení lidé opouštějí zaměstnání a vyhledávají k pobytu místa vzdálená od měst.

V osmnácti pozvaných třicetiminutových přednáškách, v 13ti krátkých ústních vystoupeních a ve 23 příspěvcích prezentovaných ve formě textů a grafů na nástěnných tabulích zazněly na konferenci různé názory na existenci a podstatu „elektromagnetické nemoci“. Zhodnocení referátů, diskuse a také obsahu mnoha set publikací uveřejněných na toto téma za dvacet uplynulých let v mezinárodních časopisech, proběhlo na uzavřeném zasedání ve středu 27. října. Hlavním výsledkem jednání konference je konstatování, že nebyla nalezena příčinná souvislost mezi expozicí elektromagnetickému poli a zdravotními potížemi, které této expozici postižení lidé přisuzují.

Hypotéza o hypersenzitivitě některých jedinců k elektromagnetickému poli, podobné alergii, se tedy nepotvrdila. Příčina zdravotních potíží, které osoby pokládající se za hypersenzitivní připisují elektromagnetickému poli, je jiná. Toto zjištění má dalekosáhlé důsledky:

I. Ten nejdůležitější je jistě v tom, že pro léčení osob ohlašujících zdravotní potíže „způsobené elektromagnetickým zářením“ je především nutné hledat jinou příčinu, než je expozice elektromagnetickému poli. Způsoby rozpoznávání skutečných příčin onemocnění, charakterizování projevů onemocnění

a návrhy na léčení byly obsahem první ze tří sekcí středního zasedání.

Žádná ze zdravotních potíží, které postižení popisují, není pro medicínu nová. Pro stanovení správné diagnózy je tedy velmi cenné, že expozici těla elektromagnetickému poli je možné jako příčinu potíží jednoznačně vyloučit. Přesto může mít elektromagnetické pole velkou, často i rozhodující úlohu u osob přesvědčených o tom, že jsou ozařováni. Je dobře známe, že úzkost a strach z neviditelného záření může způsobit u citlivých osob zdravotní potíže, které se projeví měřitelnými a někdy velmi závažnými poruchami. Psychoterapie by v těchto případech měla být součástí léčby.

Z výsledků jednání sekce vyplynou konkrétní návrhy a doporučení pro lékaře. Jedním z problémů při uplatnění správné diagnózy je ovšem nechtět postižených osob připustit jiné (tj. jiné než „elektromagnetické“) vysvětlení jejich potíží. Zkušenosti s jednáním s postiženými osobami a s účinností různých léčebných postupů budou patrně jedním z témat některé budoucí konference. Je třeba uznat, že kromě lékařů se v těchto případech uplatní i fyzikové a technici – znalost úrovně elektromagnetického pole v prostředí, kde postižená osoba tráví většinu času, může lékaři při jednání s pacientem výrazně pomoci.

II. Druhá skupina odborníků posuzovala vhodná témata pro další výzkum. Nepůjde zřejmě o další pokusy najít hypersenzitivitu k elektromagnetickému poli, nýbrž o studium stavu, který byl označen termínem idiopatická netolerance k prostředí. Název vyjadřuje, že příčina narušení zdravotního stavu není známa a podporuje výklad, že u postižených osob jde o druh fobie, který by bylo možné nazvat elektrofobií. Obdobná fobie, která byla nazvána radiofobií, byla indikována po katastrofě v Černobylu v místech, kde zvýšení radioaktivity bylo samo o sobě zdravotně bezvýznamné, kde se však přesto objevovaly zdravotní potíže mylně přisuzované radioaktivnímu záření.

III. Velmi podnětné byly výsledky diskusí o tom, jaká by měla být strategie politiků při jednání s osobami požadujícími přehnaná opatření proti elektromagnetickým polím a zářením. Národním příkladem toho, že snižování limitů nejen nevede k uklidnění veřejnosti vystrašené poplašnými zprávami, ale že je stejně jako zavádění principu předběžné opatrnosti kontraproduktivní, jsou některé evropské státy (Itálie, Švýcarsko). Česká republika je naopak příkladem toho, že ani podstatné zvýšení limitů (z úrovně používaných ve státech bývalé RVHP na limity podle Mezinárodní komise expertů (ICNIRP, International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) nejen nemusí způsobit růst počtu protestů a petic, ale naopak počty lidí trpících obavami spíše zmenší. Je to jeden z paradoxů, který však bylo možné předpovědět při použití vědního oboru zvaného psychologie.

IV. Pořádání mezinárodní konference na poměrně úzké a dobře definované téma se rozhodně osvědčilo. Skutečnost, že po dvaceti letech výzkumů a rozporných názorů o elektromagnetické hypersenzitivitě se došlo na fóru nesporně povoláním k posouzení položené otázky k jednoznačnému závěru, o tom svědčí nejlépe. Výsledek, že „elektromagnetické“ onemocnění nesouvisí s jevem podobným alergii a má psychosomatickou podstatu, má uplatnění nejen v medicíně, ale i v hospodářské politice a v sociologii. Vzhledem k tomu, že se značně liší od převládajícího mínění obyvatelstva v řadě zemí, nelze však všude očekávat jeho rychlé uplatnění.

LETNÍ ČAS – SKEPTICKÉ TÉMA?

Jiří Heřt

Tak nám zase nedávno skončil letní čas a jako každoročně jsme slyšeli a také četli na internetu názory stoupenců Stanislava Pecky, že jsme se alespoň na čas zbavili iracionálního opatření, nesmyslu, který má na svědomí rozvrácení našich denních rytmů a úmrtí našich dětí na silnicích. Proto bylo toto sporné téma představeno i na našem večeru v Akademii věd v cyklu Věda kontra iracionalita.

Přednášel prof. Zdeněk Kolíbal z Brna, který doporučoval zrušit letní čas z řady věcných důvodů, ale i proto, že je to pozůstatek z doby diktátorských, totalitních režimů. Hlavním jeho argumentem proti tomuto opatření bylo, že úspora elektrické energie, kvůli které byl letní čas v dobách válečných zaváděn, je minimální a že každoroční náhlá změna času vede k ekonomickým ztrátám, chaosu v dopravě, zvýšení úrazovosti a v důsledku narušení denních rytmů člověka i k vážným poruchám zdraví. V referátu jsme slyšeli, že pro toto opatření není žádný rozumný důvod, že nepřináší žádný ekonomický efekt a že přetrvává jen ze zvyku. Diskuse byla zajímavá. Někteří z přítomných s tímto názorem souhlasili, většina však s uvedenými argumenty nesouhlasila. Jde jistě o sporné téma, ale je zavádění letního času skutečně iracionální? Iracionální byla spíše diskuse, protože nikdo, včetně přednášejícího, nevěděl přesně, proč byl a je letní čas zaváděn. Při tom stačí, podívat se na internet (např. hesla Zeitumstellung, Daylight Saving Time, Changement d'heure).

Primárním důvodem a i dnes hlavním smyslem letního času je totiž lepší využití denního světla, proto se v anglofonním světě používá termín „Daylight Saving Time“. První přišel s touto ideou už v r.1784 Benjamin Franklin v jednom svém humorném eseji. Ale teprve William Willet tuto myšlenku zdůvodnil a propagoval v článku „Waste of Daylight“ (Plytvání denním světlem) v r.1907. Navrhoval posouvat čas v dubnu po týdnech 4x po 20 minutách. „Každý oceňuje dlouhé světlé večery a nařiká na podzim, kdy se den zkracuje... Ranní světlo na jaře a v létě je jen málokdy využíváno“. Willetův návrh byl několikrát projednáván v britském parlamentě, ale přijat byl teprve v r.1916 s platností i pro Irsko (záhy po Německu a Rakousko-Uhersku), kdy se uplatnil další argument ve prospěch zavedení letního času: očekávala se značná úspora elektrické energie. Přijetí této změny nebylo vždy hladké a od počátku byly vznášeny nejrůznější námitky. V Anglii např. Lord Balfour popisoval, jaké problémy vzniknou, když nějaká lady porodí dvojčata, jedno před a druhé těsně po změně času. Pak se stane, že se změní pořadí doby narození s dalekosáhlými důsledky majetkovými i titulárními. Prostě katastrofa.

V době válečné se zavedení letního času osvědčilo a zřetelná byla i energetická úspora. Proto byl letní čas zaveden v době první i druhé světové války ve většině evropských i mimoevropských zemí. V Británii se dokonce letní čas za 2. světové války posouval o dvě hodiny, v zimním období o hodinu proti času střeoevropskému. I v době meziválečné byl ve většině států letní čas ponechán, ale v různé podobě. Téměř každý stát upravoval změny času individuálně, zaváděl a rušil je v jiném období a také s jiným schématem, v USA a v Británii byl dokonce v některých letech zaveden „letní čas“ celoročně. Teprve v r.1966 byla uzavřena nezávazná mezinárodní dohoda, která doporučila jednotné termíny pro jarní a podzimní změnu času, poslední neděli v dubnu a říjnu. Konečně v r.1986 byl dohodnut přesun z poslední na první dubnovou neděli

na návrh vlády USA, protože se tím v USA ušetří 300.000 barelů ropy. Postupně byla dohoda přijata ve většině států světa. V Německu byl nakonec letní čas definitivně zaveden v r.1980, v USA v r.1986, v naší republice v r.1979.

Ukázalo se, že i v dobách mírových je letní čas výhodný z energetických důvodů, i když úspora elektrické energie je jen malá. Např. v naší republice se podle výpočtu ČEZ ušetří 0,4% energie ročně, což odpovídá 400 mil. Kč. Za více než 20 let, co je v ČR zaveden letní čas, se ušetřilo 4,5 mil. tun hnědého uhlí. V USA se uspoří průměrně 1%, na Novém Zélandě v prvních týdnech po zavedení letního času 3,5% elektrické energie. Úspora tkví v tom, že se ušetří jedna večerní hodina, kdy doma lidé zapínají televizi, radio, video a počítače. Tyto přístroje totiž spotřebovávají 25% energie, spotřebované domácností. Energie se takto šetří v osmi měsících kromě období od listopadu do konce února. Do popředí se ale dnes vedle úspory energie dostává pozitivní hodnocení dlouhého dne veřejností. Hodinu světla navíc využívají lidé k práci venku, k zábavě, turistice.

Prováděly se i ankety, zjišťující názor veřejnosti. Např. ve státě New South Wales se v anketě prováděné Ministerstvem dopravy v r.1976 u 3 mil. občanů zjistilo, že letní čas hodnotilo pozitivně 68% lidí, protože „je večer déle světlo a lze toho víc udělat“.

Námitky proti změnám času jsou samozřejmě brány vážně. Přesně byla např. analyzována úrazovost. Podle některých výzkumů se zvýšená ranní úrazovost v pondělí po zavedení letního času vyrovnává snížením úmrtnosti večer, podle jiných studií však ranní úrazovost skutečně převažuje. Podle S. Corena se jarní zvýšení úrazovosti projeví ve večerních hodinách, kdy se projeví chybějící hodina spánku. Druhou věcnou námitkou je, že posun času naruší denní biologický rytmus člověka s následnou nespavostí, únavností, poruchami koncentrace, srdečního rytmu, trávení aj. To se však týká jen některých osob a během několika dní se na tuto změnu každý člověk adaptuje bez jakýchkoli následků. Problémy vznikají také v železniční dopravě. Výhody letního času však nad těmito argumenty převažují.

Jisto je, že letní čas není bezdůvodným výmyslem a že nepřetrvává jen ze zvyku. Všechny vlády a parlamenty se tímto problémem podrobně a opakovaně zabývaly a zvažovaly všechna pro a kontra. (V Británii bylo např. zavedení jednotného času věnováno 70 zákonů nebo jejich novel.) Pozitiva převládla a také převážná část veřejnosti hodnotí jarní změnu času pozitivně.

Stále však ve světě existuje značná opozice. Stručně a jasně vystihuje dnešní situaci americký výklad, který automatický překladač Eurotran upravil takto: „Daylight saving time (DST) není všeobecně přijímaný, mnoho míst nepozoruje to. Přesto, zastáncové prohlašují, že DST pomáhá více než bolí to. Primární požadavek je že to redukuje spotřebu energie. Oponenti prohlašují, že to tam není dost výhodou ospravedlnit, že potřebuje seřídít hodin dvakrát na rok. Rozvrat ve vzorech spánku se sdružil s hodinami nastavení vpřed, a proto „prohrávat“ hodina, koreluje s bodcem v množství hrozných autonehod.“

Někteří navrhuji zrušení letního času, jiní doporučují posun jen o půl hodiny, další by chtěli, aby si každý mohl upravovat svůj denní rytmus individuálně. S racionálním návrhem přišli

někteří američtí oponenti, kteří doporučují ponechat v USA letní čas celoročně, aby se odstranily problémy vznikající změnami času a ponechal se při tom zisk jedné hodiny denního světla.

Existují i jiné, méně vážné argumenty proti letnímu času. V Izraeli protestují stoupenci ultraortodoxní Sefardické sekty, protože se musí posunovat doba modliteb. Kanadští farmáři zase tvrdí, že se na letní čas špatně adaptují krávy a kuřata.

Jsou ovšem někteří lidé, kteří proti letnímu času protestují ze zásady a trochu také ze sportu. Zakládají se spolky (u nás např. pod názvem „Liga odpůrců letního času“ nebo brněnské „Občanské sdružení Čas pro Evropu“), které brojí proti letnímu času, sepisují a posílají se vládám petice (viz náš internet), pořádají se celostátní shromáždění odpůrců (např. na hradě Lichnice u Chrudimi), odpůrci mají své guruy (u nás pekař a presidentský kandidát Stanislav Pecka). Podobně je tomu i jinde. Např. V Postdamu v Německu vznikla „Initiative Son-

nenschein“ z podnětu paní Very Mong, v USA je známá skupina „Standartime“. Všechny tyto spolky mají spíše ráz bojovné sekty. Typické je, že odpůrci zamlčují skutečný původní, ale i dnešní hlavní důvod pro zavádění letního času, tedy umožnit maximální využití denního světla, odmítají věcné diskuse a argumentují zcela demagogicky, že letní čas je výmyslem diktátorů a komunistických „totalitátorů“, že nepřináší žádné úspory, ale jen ztráty a náklady, že dochází k nevratným zdravotním důsledkům, že jde o mediální mystifikaci, abnormalitu, poruchu logiky myšlení a že jsme v naší svobodné, demokratické zemi všichni včetně nemluvnat násilně buzeni v noci – viz prohlášení sdružení Čas pro Evropu na internetu. Takže je to jinak. Iracionalitu sice skutečně v problému „letní čas“ najdeme, nikoli však v myšlence zavádění letního času, ale naopak ve spolcích, které proti letnímu času demagogicky bojují a které mají blízko pseudoekologickým sektám vystupujícím proti genetickému inženýrství a proti „atomu“.

JSOU MOBILY BEZPEČNÉ ?

Miroslav Najman

Před časem mě v jednom přerovském knihkupectví, mezi množstvím ezoterické, proutkařské, šamanské, geopatogenní a já nevím jaké ještě další, skeptika dráždící literatury (omlouvám se Literatuře) zahlédl knihu s názvem „Jsou mobily bezpečné?“ s podtitulem „Elektrosmog - Strašák a realita - jak v něm zdravě žít“ vydanou v nakladatelství Fontána (<http://www.fontana.ws>) za 188,- Kč. Titul mě zaujal jednak proto, že mám k této problematice poměrně blízko (mým oborem je radiotechnika a letecká radionavigace - v souvislosti s tím se delší dobu zabývám problémem (ne)používání mobilních telefonů na palubě letadla vzhledem k možným rizikům nežádoucího ovlivňování navigačních přístrojů - <http://www.volny.cz/ok1dub/mobily>) ale hlavně proto, že jedním z autorů je letošní laureát Bludných Balvanů Sisyfa v kategorii jednotlivců - Ing. Vlastimil Žert. Jeho převratný „objev“ v oblasti nebezpečného vyzařování čárových kódů a stejně převratná metoda, jak tento zhoubný vliv natištěných čárek na obalu zboží eliminovat (škrtat, škrtat a zase škrtat) nenechal v klidu nikoho z mého okolí, komu jsem dal přečíst letošní Bludné balvány. Předesílám, že knihu autorů Ing. Vlastimila Žerta a Ing. Andreje Sándora „Jsou mobily bezpečné?“ jsem četl z pohledu radiotechnika. Statě, zabývající se vlastním vlivem na lidský organismus jsem částečně konzultoval se všeobecným lékařem. Nicméně zaujmout kvalifikovaný postoj k celému textu si přesto netroufám. Myslím však, že pro základní náhled na toto dílo postačí několik mých postřehů, které si trůfám níže sdělit. Než se však budu věnovat vlastnímu obsahu, dovolte ještě malou odbočku. Na první straně se, kromě jiného, píše že „Veškerá práva jsou vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být v žádné podobě reprodukována, uložena v nahrávacím systému nebo vysílána bez předchozího písemného svolení nakladatele“. Vzato doslova, tuto klauzuli jsem porušil už tím, že používám pro psaní tohoto textu abecedu. Ale vraťme se k vlastnímu obsahu.

Knihy je rozdělena do osmi kapitol (1. Jsou mobily bezpečné?, 2. Co je to elektromagnetická kompatibilita, 3. Nebezpečný elektrosmog, 4. Biologické účinky elektromagnetických vln, 5. Lékaři v boji proti oslabování organismu elektrosmogem, 6. Odlišné názory na elektrosmog, 7. Způsoby ochrany proti elektrosmogu a 8. Z činnosti pracoviště experimentální psychotroniky v Senci).

První, co zarazí technika, znalého oboru rádiových vln, je terminologie, která je v knize používána. Elektrosmog, Teslovo skalární podélné vlnění, vír elektrického pole, biodynamické pole kolem živých objektů, Rumleřův vlnovod (Lecherovo vedení, ovšem z konopných provázků), radiestetické metody (kyvadlo, virgule), jinové a jangové pole, stíníč (cedník ovínutý drátem a napájený z tužkové baterie) nasazený na hlavu, ódická polarita těla jedince - to je jen část termínů, kterými se kniha jen hemží. Ještě zajímavější jsou pak některé formulace, ve kterých se mísí konvenční terminus technikus s těmito radiotechnickými novotvory ve zmet, které se přemýšlivý technik musí smát. Věta „Teslova podélná vlna s podílem vírové struktury je při průchodu lidským tělem tunelována, což umožňuje netlumenou intenzitou zasáhnout přímo nejen jednotlivé orgány, ale i buňky.“ nepotřebuje komentář.

Další lahůdkou je metoda, jak lokalizovat již zmíněné „víry elektrického pole“. Tyto „víry“ se podle autora projevují jako šum a lze je prý detekovat za pomoci běžného tranzistorového rádia v pásmu VKV kolem kmitočtu 90 MHz. Se zapnutým přijímačem co nejdále od těla s částečně vysunutou anténou, skloněnou cca 45 stupňů od svislé roviny, máme kráčet po místnosti nebo po terénu. V určitých ostře ohraničených místech se zeslabí signál přijímané stanice a ozve se silný šum - tam je prý přítomen silnější vír elektromagnetického rušivého pole. My od rádia víme, že šum je způsoben poklesem přijímaného signálu vlivem jeho vícecestného šíření a fázového skládání přímé a odražené vlny. Šum, který z rádia pak slyšíme, je tepelným šumem vstupního aktivního prvku.

V dalších statích je zmiňováno, že daleko horší vliv na lidský organismus mají slabá pole a nikoliv silná. Co tím autor míní, nelze říci. Citované případy negativního ovlivňování živých organismů (vskutku působivá je fotografie nemocného telete ze statku, za kterým se tyčí TV-vysílač) postrádají samozřejmě základní atributy vědeckého zkoumání: dvojitá slepá zkouška a dostatečně rozsáhlý statistický vzorek. Ale to bychom asi chtěli po Ing. Žertovi moc. Konečně konstatování, že lidské tělo je „ideální anténní dipólový systém z dielektrického materiálu“ nenechává již nikoho na pochybách, co je autor zač.

Celou knihou se jako červená stuha vine řada reklam na „produkty“ nakladatelství Fontána - nechybí zde ani upoutávky na dalších několik titulů Ing. Žerta a reklamy na řadu „stíníčů“

škodlivého elektromagnetického záření. Stíníče jsou vždy skoro o řád menší než činí délka vlny vysílání mobilního telefonu, takže jejich faktická účinnost je v podstatě nulová. V knize je dokonce zmiňováno zařízení Elektrovit, které je vlastně velkým kondenzátorem, jehož jedna deska je ve stropě a druhá v podlaze s napětovým spádem 4 kV/m a které by mělo eliminovat biologicky dráždivé víry elektrického pole. Uf.

Poněkud zákeřným rysem knihy je skutečnost, že řada formulací i celých vět, týkajících se lidského těla obecně, je kupodivu správných. Celý text je pak konglomerátem výše zmíněných radiotechnických blábolů prošpikovaných (kdoví zda záměrně, nebo nedopatřením) vědeckými fakty z oboru lékařské vědy. Ovšem v okamžiku, kdy se text začne stáčet

do roviny vlastního ovlivňování lidského organismu elektromagnetickým polem se opět ocitáme takříkajíc na vodě.

Nelze zde citovat zdaleka všechny perly, které se v uvedené knize nacházejí. Čtenář, který se v radiotechnice a v šíření elektromagnetických vln neorientuje pak musí nutně po přečtení tohoto „díla“ oblepit své okolí i mobilní telefon různými „stíníči“ a bude patrně spokojen. Dozvěděl se, co potřeboval. Půvabně je, že i na této Žertově knize je - to neuhádnete - čárový kód.

Domnívám se, že třetí místo v kategorii jednotlivců při vyhlášení letošních Bludných balvanů pro Ing. Žerta za eskamotérství s čárovými kódy je nezasloužené a ponižující. Ing. Žert by si za svou publikační činnost zasloužil první příčku.

JÁDROVÉ VRTY VE STARÉM EGYPTĚ

Jiří Heřt

Slavná doba Dänikenovy pseudoarcheologie je sice minulostí, ale někteří jeho pohrobci se stále ještě snaží přehodnocovat archeologické nálezy, nalézat zbytky Noemovy archy, objevovat Atlantidu, nově interpretovat polohu a rozměry pyramid nebo nacházet zbytky přítomnosti mimozemských civilizací. Občas se jim ale přece jen podaří najít nové téma, které je sporné a kde se mohou se svými názory alespoň dočasně uplatnit. Takovým tématem se v minulých letech stala existence cylindrických dutin v kameni, do kterých byly zasazeny čepy těžkých vrat a dveří egyptských chrámů, např. v ruinách pyramidového komplexu v Abusíru, ale i v Gíze, Sakkaře aj., a také nálezy kamenných nádob s válcovitou dutinou. Stejně otvory byly nalezeny ve stavbách v Mezopotámii. Tyto dutiny nelze vytvořit jiným způsobem než tzv. jádrovým vrtáním, které bylo v moderní podobě objeveno v r.1876 a které se dnes široce používá ve stavebnictví a v geologickém nebo pedologickém průzkumu k odebrání vzorků. Vrtným nástrojem je trubka, jejíž čelo je osazeno diamanty nebo korundem. Jakmile se trubka zavrtá do určité hloubky, příčnou silou se jádro odlomí a vyjme. Na dně dutiny zůstává kruhová patka.

Podle Christiana Sollnera, který v r.1992 navštívil Abusír jako člen pseudoarcheologické společnosti „Ancient Astronaut Society“, a řady následovníků jsou egyptské vrty do tak tvrdého materiálu, jakým je diorit, tak dokonalé a přesné, že není myslitelné, aby tuto techniku a vhodné vrtací materiály byly k dispozici ve starém Egyptě. Své názory opírali o tvrzení, že kostí, dřevem, kamenem ani mědí nebylo možné ve 3. tisíciletí před Kristem v tvrdé žule nebo dioritu s mimořádnou tvrdostí 8,4 takové kanály vytvořit, protože diamant tehdy znám nebyl a při vrtání dioritu je dnes nutno vyvinout tlak 200 atm. Podle jejich názoru používali Egypťané techniku, kterou jim předali hypotetičtí vyslanci z vesmíru nebo zaniklé technicky vyspělé zemské civilizace. Tuto představu samozřejmě ihned publikovali jak v odborných časopisech, tak i v řadě knižních publikací, které měly posílit víru v existenci neznámých civilizací.

S nadšením přijal jejich závěry sám Erich von Däniken, který „logicky“ odvodil, že Egypťané museli mít přesné znalosti o mechanických vlastnostech různých materiálů, dioritu, žuly apod., že nepochybně používali diamant a konečně že chybějí jakékoli doklady o postupném vývoji složité vrtací techniky, který by nutně musel probíhat několik tisíc let. Takže jim tyto znalosti musel někdo vyspělejší předat. Thomas J. Fuss na něj navázal v r.1997 „zjištěním“, že se už v Bibli (Jeremiáš 17,1)

popisuje „high-tech“ vrtací nástroj, který lidé dostali od mimozemských „bohů“. Na světě byl tak další „důkaz“ existence jiných civilizací nebo alespoň záhada, kterou archeologové údajně nedovedou vysvětlit a o kterou se ani nezajímají.

To ovšem pravda není, zajímají se intenzivně a záhadu vysvětlit dovedou, i když někteří z nich se také mýlili. Ernst Freyburg např. věřil, že dutiny jsou teprve nedávného původu, falzifikáty z moderní doby, a Thomas Mehner zase tvrdil, že Egypťané používali bronzové trubky osazené diamanty. Oba tyto názory byly snadno vyvráceny jako mylné.

Je zajímavé, že správnou představu o technických znalostech ve Starém Egyptě a o způsobu vrtání měl už Uvo Hölscher v r.1912 a po něm řada dalších. Intenzivně se však tímto tématem zabývali archeologové až od 80. let 20. století, takže Michael Haase v r.1997 mohl na základě četných archeologických i filologických nálezů popsat vrtací zařízení zcela přesně. I když písemné záznamy o způsobu vrtání neexistují a nebyl zatím nalezen žádný exemplář vrtacího zařízení, jsou k dispozici zobrazení na reliéfech. Podle nich se používaly dva typy zařízení, s pohonným obloukem nebo klikou. Bylo možno odvodit, že se k vrtu používaly měděné válce, tvrzené kováním a zahříváním nebo později z tvrdšího bronzu, a že jako brusný materiál sloužil krystalický křemen. Válec byl nasazen na osu, shora zatíženou těžkým kamenem. Osu potom poháněl klikový pohon nebo napjatý oblouk s lankem, otočeným kolem osy.

Dokonalou představu o práci s takovým zařízením a o náročnosti vrtání poskytl ale teprve experimentální archeolog Denys A. Stock, který se tímto problémem zabývá už 25 let. V roce 1999 zhotovil co nejvěrnější kopii staroegyptského vrtacího zařízení a vyzkoušel ho v četných pokusech v lomu blízko Asuanu. Zařízení ovládali tři egyptští řemeslníci. K vyvrtání otvoru hlubokého 6 cm bylo zapotřebí 20 hodin práce a na odstranění 1 ccm kamene se spotřebovalo v průměru 250 g křemenného písku. Vyvrtaný otvor se zužoval dolů, podobně jako válcovité dutiny v Abusíru. Stock tak dokázal, že se zcela primitivním zařízením, které měli k dispozici Egypťané, lze zhotovit hluboké pravidelné dutiny, i když fyzická i časová náročnost práce byla enormní.

Zdálo by se, že další pseudovědecká bublina splaskla. Pseudoarcheologové však samozřejmě archeologickou literaturu nečtou a fantazie o záhadném vrtání jako o důkazu existence neznámých civilizací šíří dodnes v tisku i na webu.

Zpracováno podle článku K. Richtera v časopise Skeptiker 17, 2/2004, s.52-57

MAGICKÉ TRŽIŠTĚ

Věra Nosková

Esoterika, čarování a okultismus jsou aktivity operující se slovem duchovno, spiritualita, harmonizace, kladné vibrace... Jsou to pojmy, kterým se nesluší posmívat, neboť jsou tak říkající z vyššího světa, však také lidé, kteří v tomto světě žijí, se cítí být mnohdy jaksi vyvoleni. Stačí ale navštívit jakýkoliv festival, sraz, veletrh esoteriky a pocity se blíží těm z návštěvy cirkusu, pouti či bazaru, je to prostě na první pohled normální byznys, který se tváří duchovně, ale touží především po obsahu penězů návštěvníků.

Magický svět je zase název, který vyvolává představu středověkých alchymistických laboratoří, svět čarování, obcování s vyššími bytostmi. Patří ovšem časopisu, který chce svět duchovna odlehčit, nabídnout ho jako zábavu. Zábavný společenský časopis s podtitulem V každé z nás je čarodějka dráždí vážné „zasvěcenec“ lehkovážnou žvanivostí, zaměřením na šoubyznys a jeho hvězdičky. Pravověrní duchovně povznesení nad ním zřejmě ohrnují nos, ale ono jich zas tolik není. Časopis má celkem úspěch, jeho čtenost je prý kolem 30 tisíc čtenářů, sdělila mi šéfredaktorka Simona Votyová. Právě časopis Magický svět uspořádal v posledním říjnovém víkendu v budově Spektra v pražském Karlíně esoterický festival. Jeho program byl lákavý, takže bylo těžké rozhodnout se mezi touto akcí a podobným festivalem Miluj svůj život, který se konal o stejném víkendu, ovšem pouze ve škole a v jejích třídách či tělocvičnách. Nepříjemné až podezřelé bylo, že u inzerovaných přednášek nebyl uveden žádný přednášející. Kdo návštěvníky například seznámí s problematikou: jak žádat anděly o radu a pomoc? Kdo je bleskově vyučí na praktikující magiky? Naučí vidět auru? Poučí o minulých životech? Nezbývá než se nechat překvapit.

Nad vstupním schodištěm pronajaté budovy vybírala padesátikorunu vstupného dívka v růžovém hábitu. Další dívky působily jako hostesky před vchodem do hlavního sálu se stánky prodejců. Děvčata v kostýmech filmu Harry Potter, se špičatými čarodějnickými klobouky, měla ovšem evidentně špatnou náladu. Přiznala, že je akce nezajímá, děsně se tu nudí a litují, že se nechala najmout na tak mizerně placenou brigádu. Další studentka měla kostým anděla, a zastávala funkci dveřníka do hlavního přednáškového sálu, vybírala padesátikorunu. „Lidé se uvnitř smějí, a já nevím čemu,“ povzdechla si a dodala, že velký úspěch má pan Červený, který je prý čaroděj a navíc svým způsobem bavič. Na Čaroděje Červeného ještě dojde, přednostně jsem ale s Martinem Kozderou šla okouknout stánky. Jejich pronájem na osobu a den činil tisícovku, esoteričtí „stánkaři“ se ale nejen kvůli tomu tvářili sklesle. U mnohých z nich lidé totiž pouze očumovali, kšefty se příliš nehýbaly.

Veliký obchodní úspěch ovšem zaznamenal pan Dobrev, který četl dámám za dvě stovky z dlaně. K jeho stolu přiléhala fronta nedočkavých žen, což budilo rozruch. Chiromantik je požádal, aby se spíš rozptýlily a vytvářely hloučky, fronta jej přiváděla do rozpaků. Hučel do každé z dam zprvu téměř 20 minut, ale pak se osmělil a výkon postupně zkracoval až na slabých deset minut, to aby mu čekající ženy se svými dvěma stovkami neodešly. Pozorovala jsem počínání toho dobrého muže po dva dny a vypadal stále neunavitelně.

Na jeho úspěch smutně hleděl muž exotického vzezření s beráncíma očima u vedlejšího stánku, k němuž nikdo nepřistoupil, jako kdyby měl prudce nakažlivou nemoc. Prodával

cédéčka s „indickou“ meditativní hudbou. Nechala jsem si kousek té elektronické, lenivé, nenápadité muziky přehrát. Pan Kořenek ožil, konečně před ostatními stánkaři vypadal trochu zaměstnaně. Svěřil se mi, že pobýval několik let v Indii, kde meditoval a měl svého guru, samozřejmě mu tam bylo zjeveno, že byl v minulém životě Ind. Hudba mě nezaujala, ale cena 100,- korun zajímavá byla. Podivila jsem se nad ní a způsobila tak milému prodáváči hluboké rozpaky. Stovku totiž požadoval onen duchovně povznesený zasvěcenec za indické požehnání spojené prý s kosmickým léčením. Rychle jsem se odporoučela.

Fotografování aury, které kočuje snad po všech duchovních festivalech, konkurovalo tentokrát průběžné zobrazování aury na monitoru pomocí přístroje WinAura. Jedno sezení s výsledným barevným protokolem mělo stát „pouhých“ 630,- korun, ale k milé paní Mileně Svorové se nikdo nehrnul. A to měla na prodej navíc papírové brýle s tmavou slídou, prý velmi drahocnou a dovezenou z Británie, takže brýle „musely“ stát 180,- Kč. Prý se jimi po delším tréninku dá zahlédnout světlý obrys kolem těla, což je vlastně aura. Usnadňují práci třetímu oku, pravilo se v brožurce, kterou jsem si vyžebala. Třetí oko totiž prý vibruje barvou indigo, což je právě barva toho vzácného celofánu. Když už za brýle zaplatíte a dočtete si přiloženou brožurku až do konce, narazíte kupodivu na poetickou větu: Zkusme se povznést nad tím, že se tady možná bavíme o něčem, co třeba neexistuje. Fajn. Pochopíte konečně, že šlo hlavně o to prodat vám ty papírové brýličky v hodnotě asi 15ti korun za téměř dvě stovky, když už jste si nenechali zobrazit auru na monitoru. Paní Svorová, hezká, drobná podnikatelka vypadá nadšeně a přesvědčivě, svým „produktům“ zjevně věří. Konkurenční „fotografování aury“ vzbuzovalo ovšem větší zájem. Paní Svorová konstatovala, že se většinou s druhými auristy domluví kdo kdy bude na podobné akci, aby si nepřetahovali zákazníky, ale tentokrát prý domluva nějak selhala.

To starší paní operující u protější zdi tak otevřená nebyla. Seděla jako starostlivá kvočna mezi svými duchovními obrázky, jejichž nasládlá kýčovitost překonávala nejpustší sentiment a lepivou sladkost. Naivní kreace v bílé, růžové a pastelových barvách posypané třpytivým stříbrným či zlatým prachem vyvolávaly představu svatebního dortu, či panenky v cukrem vyztužených háčkovaných šatečkách. Samozřejmě šlo o obrazy nabíjecí, vyladovací, harmonizační, uzdravovací a také láskyplné, protože malířka při jejich tvorbě myslela údajně s láskou na lidi. Jakmile mám černé myšlenky nebo špatnou náladu, nemalují, prohlásila umělkyně. Zakázala ovšem obrázky fotografovat, zato jste si mohli vzít některý z nich do rukou a cítit, jak vás nabíjejí, což Martin Kozdera učinil a zároveň vyzvěděl, že menší obrázek stojí 1800 korun. Paní Majka Náprstková rozdávala své dětsky naivní letáčky, v nichž nabízela také své sošky, malované kameny a poesii – vše léčivé. A k tomu ještě mohla dodat-prodat numerologický výklad. Léčivé obrazy jsou už celkem zavedený okultní produkt, podvod je to celkem neškodný, nakonec namalovat obrázek může být pracné, je v tom osobní nasazení a může tu být ve hře placebo efekt.

Psychotronik a léčitel Ing. František Červenka je také moc rád, když se u něj zastavím a zajímám se o jeho umění. Okamžitě vyčaruje siderické kyvadlo, krouží jím nad zemí a

sděluje mi, co právě zjistil o mé tělesné schránce. Tak například ledviny jsou na tom dost blbě. Oponuji, že je mám zdravé a plně funkční, neprozradím, že se mi na ně nedávno podívali na středisku sonografem, když mi kontrolovali zlobící žlučovod, který je trochu přepínán, když zaskakuje za dávno vyjmutý žlučník. O tom siderické kyvadlo nic nepraví, na nemocných ledvinách ovšem psychotronik trvá. Je sice inženýr, ale údajně také psycholog a člen Psychoterapeutické společnosti, kde prý kolegům svou psychotronickou profesí tají. „Vymyslel jsem expertní systém - světový unikát, a sice člověk mi o sobě cokoliv tak na dvě stránky napíše, já to dám do počítače a můžu pak dotyčnému předvést jak jeho mysl nesprávně funguje. Ten počítač mi řekne, že trpí nějakou obcesí, protože má ten program zacyklovanej,“ vyjadřuje se nejasně ale chlubitě pan vševědoucí. Snažím se porozumět a vyptávám se. „No zacyklovej to je prostě ta obcese nebo je nějak závislej. Ale můžu to zjistit i tím kyvadlem. Já si studuju medicínu, ale jen tak sám pro sebe, a rozebírám to z hlediska okultních věd, rozebírám to energeticky a tak vůbec.“ Přestávám se pít po tom co je za tou mlhavou řečí, slyšela jsem podobným pajazykem hovořit desítky léčitelů, psychotroniků, senzibilů. Pan Červenka prostě mlží.

Nad starým pánem, který mi před chvílí vyprávěl, že při návštěvě klasického lékaře i homeopata vždy vytáhne siderické kyvadlo a zjišťuje, zda je lék či způsob léčby pro něj vhodný, stejné divadýlko předvádí pak v lékárně, se právě vznášejí kovové virgule. Drží je v rukou holohlavý muž, prodejce firmy Diochi, a diktuje sedící ženě naměřené hodnoty, které jaksi vyzařují k těm kovovým tyčkám přes lebku a diktují mu záhadná číslíčka. Musím tohle čarování také okusit, říkám si, a tak vystřídám starého pána. Pravá ledvina trojka, játra také, žlučník čtyři, kosti čtyři, cévy tři, děloha tři, psychika tři... Orgánů jmenuje senzibil mnohem víc, dává si záležet. Dostávám pak letáček kde jsou zatřesené preparáty firmy Diochi, které mají pomoci nejvíce oslabeným orgánům, především zuboženým nadledvinkám. „No snad by vám stačily tyhle dva preparáty,“ strká mi muž dvě lahvičky po 350 korunách.“ Tolik peněz nemám, bráním se, ale muž se nevzdává a chce mi vnutit jakýsi Baktevir za stejnou cenu. Nekompromisně odmítám. Na internetu si pak najdu o jaký zázrak se to jedná. Reklama firmy Diochi praví, že: Baktevir je bioinformační posilující doplněk stravy vyrobený z rostlin a éterických olejů, který se rychle vstřebává a navrácí tělu svěžest a vitalitu. Harmonizuje především meridián plic, tlustého střeva a sleziny. Díky tomu si tělo samo přirozenou cestou upravuje problémy, které se pojí k disharmonii v těchto meridiánech. Baktevir byl sestaven na základě nejnovějších poznatků v oblasti fytotherapie, homeopatie, krystaloterapie, psychotroniky a biorezonance. Vzhledem k tomu, že jsem skeptik a tedy žádné meridiány ani

čakry nemám, podezřelý preparát s komickým názvem by mi k užítku nebyl.

Detoxikační preparát Joalis, který má údajně skvělé detoxikační účinky vychvaluje zase muž prodávající knihy z pera léčitele Josefa Jonáše. Odrazuje mě, že je to jen velmi předražený potravní doplněk, působí v něm prý ale energoinformační komplex - jak jinak - který je schopen vyléčit, jak se líčí v brožurce, třeba rakovinu. Jde o bylinky vylouhované v lihu. Pod pódiem se tuží dvojice scientologů. Také oni se snaží lidi nalákat jakousi aktivitou a pak z nich vyrazit peníze za blábolivou předraženou literaturu. Na sražené židle se tu pokládají jedinci lační masáže a to zdarma! Nesvlékají se, masáž jen „uhlazuje, stimuluje nervové dráhy“, je vlastně bezdotyková, scientoložka přejede dlaní nad pažemi a zády zájemce, produkce trvá dvě minutky a slouží k tomu, aby se masírovaný cítil být zavázán a koupil si z vděčnosti a slušnosti knížku od jejich zakladatele L. R. Hubbarda nebo další brožury. Naš mladý skeptik Martin Kozdera masáž také podstupuje, pokouším se akci nafotit. Nabízejí nám známý oxfordský test schopností, ale také pravidelné přednášky o minulých životech se vstupným 100 korun. „Co vy tady?“ ptám se jich bez obalu. „Lovíte duše?“ Nasládle se usmívají, jsou splachovací. „Máte špatnou pověst,“ říkám jim natvrdo, ale psychopatům je to jedno. O jejich stánek je zájem, sem tam si někdo knížku koupí. Mladá žena se zelenýma očima mi vychvaluje kurzy reiki vedené velmistrem Ladislavem Hodkem, ten prý navíc kurzisty seznamuje s magnetickým léčením Filipínskou metodou. Mám tu zkušenost, že všechny tyhle kurzy jsou přes tajemné názvy nakonec jen vznešeným žvaněním, kde se není čeho chytit, chybí fakta, důkazy... Leckterý ze skeptiků zná propagovaný „obor“ lépe, než tihle zasvěcenci. Škoda času, říkám si v duchu a připouštím, že mé skeptické monitorování okultního prostředí je občas už nuda, neboť se stále opakují podobná kliše. Esoterický polosvět totiž objevil, že přednášky s tučnějším vstupným, natož kurzy, jsou finančně lukrativní. Dvě hodiny velmistr, senzibil či jiný zasvěcenec vykládá rozumy a může shrábnout tisíce. (Jako propagátorka vědy si neodpustím srovnání: v kontrastu s tím přednášky odborníků a vědců jsou bez vstupného, zato bývají technicky náročné, používání obrazového materiálu pomocí zpětného či dataprojektoru a hlavně dobře strukturovaná a srozumitelná přednáška prokládaná inteligentním humorem se pokládá za standard.)

Ale jděme dál, pouť ještě neskončila. V sále propuká orientální hudba a produkce dvou břišních tanečnic. Kupodivu nesklízejí velký zájem, lidé se spolu baví, leckdo se ke kráskám točí zády, následuje slabý, neochotný potlesk. Okukuji u dvou stánků léčivé mandaly, jsou ručně nakreslené a ty dražší dokonce vybarvené a zatavené v omyvatelné fólii. Na mandalu se totiž pokládají nápoje ve sklence či láhvi (prý harmonizuje i pivo - mrká na mě spiklenecky jejich tvůrce) jídlo, léčivé kamení, léky, prostě všechno co se na ni vejde, večer si ji pak strčíte pod polštář. Kruh je prý totiž magický, včetně kolotoče nebo kol u auta nebo také struktury atomu, tvrdí úsměvný letáček. Dáma zápasnického vzezření vykládá tarotové karty, má zákaznic dostatek. Posilňuji se vegetariánskými pochoutkami, které připravili dva oddaní z hnutí Hare Krišna. Pánové vaří také pro Baby studio, pečující po celý den o děti od jednoho do tří let a pro Happy child, soukromou mateřskou školku. Vegetariánské odkladiště batolat a předškoláků tu propagují velké reklamní plakáty. Strava je zásadně bezmasá a spíš sladká, děti prý ani doma pak už jiná jídla nechtějí, smějí se spokojeně kuchaři. Výživář by se chytal za hlavu.

Zvláštní kapitolou jsou přednášky. Bráním se vydat povinnou padesátikorunu, dokud si neposlechnu alespoň minutku

projev přednášejícího a musím se trochu potýkat s nekompromisními výběřícími vstupného. Zklamání následuje za zklamáním. Obecné řečičky, které jsem už mnohokrát slyšela, nekonkrétní, pronášené s únavnou rutinou osob, které si tak zřejmě vydělávají a navíc získávají klientelu pro svou praxi. Paní Petráková cosi vypráví o reinkarnaci a hlubinné regresi, jindy má tatáž paní přednášku na téma Jak skloubit podnikání a duchovno? Nejvíce přednášek drží v největším sálku čaroděj VL. V. Červený. Svá křestní jména naznačuje jen v iniciálách, na přednášce, jedné z osmi, které má během tohoto víkendu se ani nenamáhá představit se, uvádí svou řeč se sebevědomým úsměvem a větou: „Kdo mě už má dost, ať odejde.“ V nabitém sálku všichni setrvávají, i ti co musí stát nebo posedávají na zemi, všichni jsou natěšení na esoterického šoumena. Zaskakuje v této chvíli za přednášející, která se prostě nedostavila, měla pohovořit o tajemství pyramid. Červený ale hovoří jen o svém všednodenním čarodějnickém životě, v němž si běžně „zhmotňuje touhy a přání“. Nejdříve, před léty, mu to prý šlo ztuha, ale teď jen odpočítá: jedna, dvě, tři, luskně prsty a je to, přání se mu splní. Jak to dělá? „Stačí zastavit tok molekul v hlavě a stačí prozářit to, co prozářit chci,“ krčí rameny, neboť je to jednoduché. Jednou dvakrát použil i černou magii. Vypráví o tom zážitku nehledanými slovy: „Jeden ze zákonů vesmíru je: všechno co se děje, se dít má. Takže jo. Ty brdo, to bylo celkem maso, nesl jsem tržbu z čajovny a přepadli mě frajeři s kudlou. Ale ti nahoře (ukazuje palcem ve známém gestu k vyšším mocnostem) usoudili, že to není třeba a zařídili, že hošánci odprejskli, prej, ty vole, vykašlem se na to.“ Posluchači jsou veselí, spokojení, takhle se má čarovat! Lidově a bez velkých círátů. „Přišla ke mně paní, že za půl roku zemře, protože to má papírově. Rozpad jater. A chtěla zemřít důstojně. Koukám, anděl smrti u ní nestojí, tak povídám: Nechtě pochopí proč má problém, nechtě se uzdraví, staniž se. Příště přišla jako ta největší frajerka, pohazovala si kabelkou, doktoři u ní už nic nenašli. Čtyři doktoři mi už posílají své pacienty,“ chlubí se. Lidé mu visí na rtech, muž používá žargon z podřadných

hospod, vulgarismy, je chlubitivý a sebevědomý. „Dejme tomu, že máte charisma dvě celé tři,“ říká komusi. „Já mám osm, takže proti mně nemáte šanci.“ Kamarád jasnovidce mu prý v polovině listopadu prorokoval, že bude mít do konce roku pět různých milenek. „No nevím,“ pochyboval Červený, „já jsem dost velké kaňour, ale tohle asi nestihnu,“ pokračuje k mému úžasu, ale lidé se vděčně smějí. Cituji zde toho muže proto, abych výstižně charakterizovala bláznivý, hluboce neimponující, pokleslý a přesto lidmi milovaný svět magie, esoteriky, okultismu, jemuž mnozí holdují, naslouchají a věří. Obávám se, že svět rozumu, střizlivosti, skutečného vědění a poctivých informací není pro lidi tak lákavý, a má menší vliv na společnost než nepoctivé šarlatánství všeho druhu. Na programu festivalu měl být i Slet čarodějnic i mágů. Za nadneseným názvem se skrývala jen skromná estráda, na níž mimo jiné předváděl své umění známý ekvilibrista Kožíšek. Malý sálek byl přeplněný. Esoterický festival Magický svět, který časopis stejného jména pořádal poprvé, byl vůbec bohatě navštíven. Jistě tedy bude mít své pokračování.

LÉČENÍ MODLITBOU - DALŠÍ OBJEVY NAŠEHO LAUREÁTA

Čeněk Zlatník

Ing. Vlastimila Žerta známe v Sisyfu jako odborníka na škodlivost čárových kódů, vždyt za objev účinné ochrany letos obdržel prestižní Bludný balvan (viz SISYFOS 2/2004). To však není vše, on se dlouhodobě zabývá též otázkami léčení modlitbou. Škoda, že vydání jeho knihy „Zázračné uzdravování v pohledu víry a vědy“ nám nějak uniklo, a že dílo je už beznadějně rozebráno. Nepochybně jsme přišli o mnoho.

Ing. Žert se před časem z novin dověděl o tiskovce na ČAV v Praze dne 25.11.2003. Tam tehdy vystoupil prof. MUDr. Stanislav Reiniš z univerzity of Waterloo, Kanada s hypotézou dálkového objektivního účinku modlitby, údajně vysvětlitelnou kvantověmechanickými procesy. Reinišovo vystoupení vyvolalo bezprostřední skeptickou reakci ze strany naší společnosti (píší o tom V. Nosková a J.Heřt v článku „Mezaliance vědy s ezoterikou na půdě AV“, SISYFOS 4/2003). Inženýr Žert dodnes lituje, že nebyl na oné tiskovce osobně přítomen a že po boku profesora Reiniše odborně nevyvrátil nekvalifikované vystoupení „sisyfince“ (tedy mne).

Podle Žertova článku „Generátor solitonových procesů“ (MEDDIUM 5/2004) je to takhle:

Před více než 200 léty objevil J.S. Russel solitóny v podobě

osamocených vln, které v průběhu času neztrácejí energii ani tvar. Generátor solitonových procesů byl zhotoven v dnešní době týmem profesora Erasma. (Citace informačních zdrojů o těchto jedinečných objevech tu bohužel nejsou.)

Při motlitbě má podle Žerta docházet k spojování fononů (částic řečové vibrace) s fotony světla svíce, čímž se vytvoří nový druh paměti - solitonový záznam. Ten se dokáže přenést na velké vzdálenosti, zřejmě beze ztrát a nadsvětelnou rychlostí, jako je prý obvyklé v kvantové mechanice.

Podle Žerta mohl být na oné tiskovce Sisyfos hravě diskvalifikován, kdyby Reinišova strana pronesla pohotově kupř. toto:

„Adresná modlitba, spojená s prosbou o uzdravení, není jen pouhé „lepání pysky starých svíčkových bab“, ale za určitých podmínek může být i účinným zdrojem solitonů, schopných zasahovat do informací, vytvářejících a formujících hmotu. Konečně není to ani nic nového pod sluncem. Meditační praktiky spojené s vědomě řízeným dechem, rytmicky přerušované odříkávání modlitby či manter k bioenergetickému posilování a k ozdravení lidského organismu, jsou známé v kultivovaných oblastech světa déle než čtyři tisíciletí“.

Uznávám, že na tohle už bych nedokázal říci nic. Neoceníme ing. Žerta podruhé?

DOBRODINCI NEBO VYSAVAČI PENĚŽENEK?

Z časopisu Skeptiker 2/2004 přeložil Milan Urban

Pomocí agresivní reklamní kampaně nabízejí vitamínoví guruové, fitnessoví papežové a samozvaní experti na zdraví předražené "zázračné" prostředky.

12 argumentů proti jejich pochybným slibům

Mladá atraktivní studentka vypráví svému lékaři, že bere více než 20 vitamínových tablet denně: „Dříve jsem se cítila stále tak unavená, ale nyní se mi daří skutečně prima!“

„Dobrá“, říká lékař, „ale není žádný vědecký důkaz pro to, že to je vlivem dodatečného přísunu vitamínů. Proč neberete tablety jeden měsíc a pak je na jeden měsíc nevysadíte, abyste viděla, zda Vám skutečně pomáhají nebo zda nejde jen o náhodu? Několik stovek euro za rok je přece dost peněz, než aby se jen tak vyhazovaly oknem.“

Dobrý nápad, řeklo by se.

Ale pacientka odpoví: „Pane doktore, je mi jedno, co tvrdíte. Já vím, že mi tablety pomáhají.“

Odvolání se na osobní zkušenost znamená většinou konec všem diskuzím - bohužel. Prodává se mnoho „zázračných“ prostředků, ačkoliv nejsou účinné. Spotřebitel přesto zažívá jakýsi pocit prospěchu a připisuje to prostředkům, které bere. A jejich prodáváči těmto pocitům rádi napomáhají „pádnými“ argumenty, aby zvýšili obrat.

Stephen Barret a Victor Herbert z americké organizace na ochranu spotřebitelů Quackwatch sestavili přehled neseřízných obchodních praktik ve věci potravinových doplňků a vitamínů.

1. „Pojistit“ správnou výživu doplňkovými potravinovými prostředky doporučují léčitelé bez výjimky každému.

Většina prodáváčů zázračných prostředků nám namlouvá, že nedostatek vitamínů je všeobecně rozšířen a pro jistotu by se proto měly brát doplňkové produkty. Zdůrazňují, že je těžké nebo dokonce nemožné krýt vitamínovou potřebu jen samotnou potravou. Jejich argumentaci lze shrnout přeneseně na tento příklad: „Vaše plně funkční kamna mohou kdykoliv explodovat, a proto byste je měli bezpodmínečně vyměnit za jiná.“ Mastičkáři nikdy neřeknou, kdo jejich produkty nepotřebuje.

2. Tvrdí, že většina nemocí je důsledkem chybné výživy.

To není pravda. Výživa sice roli hraje (obzvláště při nemocech věnčitých tepen), ale ne všechny nemoci jsou důsledkem chybné výživy. Velmi rozšířené symptomy jako nevolnost, únava, ztráta vitality, bolesti (včetně bolesti hlavy), problémy se spánkem a podobné potíže jsou obvykle reakcí těla na psychický stres. Kdo má tyto symptomy delší dobu, měl by navštívit lékaře, aby se zjistila skutečná příčina onemocnění. Není ale žádný důvod brát vitamínové pilulky „pro forma.“

3. Tvrdí, že moderní metody zpracování a opatření pro prodloužení trvanlivosti potravin snižují kvalitu naší výživy.

Je pravda, že zpracování potravin mění obsah živin v produktech. Tyto změny nejsou ale tak drastické, jak vám namlouvá mastičkář ve snaze prodat vám své potravinové doplňky.

Zatímco mnohé metody zpracování určité živiny ničí, jiné metody je zase doplní. Mletí např. ničí vitamín B, hotový výrobek je ale často těmito vitamíny doplněn. Jestliže někdo tvrdí,

že vařením se vitamíny ničí, zamlčuje, že na teplo je citlivé jen několik málo vitamínů, a že ztrátu vitamínu lze podstatně redukovat správným skladováním a správnou přípravou potravin. Mastičkáři vám také neřeknou, že tyto vitamíny získá člověk denní konzumací čerstvé zeleniny, ovoce nebo ovocné šťávy. A minerálům teplo neškodí vůbec. Vyvážená výživa obsahuje všechny živiny, které tělo potřebuje. Místo nekritické důvěry v doplňky ve formě pilulek nebo prášku je na místě zaměřit pozornost na potraviny samotné a jejich přípravu.

4. Tvrdí, že potřeba živin ve stresu a v nemoci je vyšší.

Někteří výrobci vitamínových a potravinových doplňků v reklamě tvrdí, že „stres odnímá vašemu tělu vitamíny“. Jedna firma např. vysvětluje: „Při kouření, dietě nebo nemoci je nebezpečí, že tělo ztratí příliš mnoho vitamínů“. Jiná varuje, že „stres vyčerpá zásobu ve vodě rozpustných vitamínů a ty se proto musejí denně tělu dodávat“. O jiných produktech se říká, že „kryjí zvýšenou spotřebu u sportovců“. Je nesporné, že potřeba minerálů a vitamínů je vyšší při velkém fyzickém zatížení, u chronických nemocí a v dalších situacích, ale „Karel normální spotřebitel“ zdaleka do této rizikové skupiny nepatří, jak by mu prodáváči vitamínů chtěli namluvit. Zvýšená potřeba, kterou reklama mastičkářů člověku podsouvá, není většinou tak vysoká, aby nemohla být kryta rozumnou výživou.

Kdokoliv, kdo musí nebo chce brát podstatně více vitamínů, měl by tuto záležitost konzultovat s odborníkem a ne s prodáváčem, který většinou nemá ve věcech výživy a medicíny žádné vzdělání. Reklama je ovšem vědomě cílena na průměrného občana, který k tomu, aby přestál nachlazení, rekreační golf nebo sprint kolem bloku domů vůbec žádné dodatečné vitamíny nepotřebuje. I výkonní sportovci kryjí svoji zvýšenou potřebu vitamínů zpravidla výživou, odpovídající jejich kalorické potřebě.

Mnoho neseřízných obchodníků poukazuje na to, že zvláště kuřáci potřebují hodně vitamínu C. Ačkoliv obsah tohoto vitamínu v krvi mnoha kuřáků je skutečně nižší, než by bylo žádoucí, je ještě stále zřetelně nad hranicí nedostatečnosti. Místo aby tišili výčitky svědomí vitamínovými přípravky, měli by kuřáci, kterým na jejich zdraví záleží, přestat kouřit.

5. Tvrdí, že pomocí dotazníku zjistí, zda potřebujete potravinové doplňky.

Výrobci zázračných prostředků vypracovali s pomocí počítačů rozsáhlé dotazníky pro komplexní symptomů, které vás mají přesvědčit o vaší vitamínové potřebě. Uváděné symptomy se ovšem vyskytují často v souvislostech, které nemají s výživou vůbec nic společného. A když by se u někoho skutečně jednalo o nedostatek vitamínů, nemohou takové dotazníky zjistit skutečnou příčinu ani doporučit vhodná nápravná opatření. K určení správné diagnózy jsou většinou nutná fyzikální vyšetření a odpovídající laboratorní testy.

Chraňte se před dotazníky, které předstírají, že zjistí, zda potřebujete potravinový doplněk k doplnění živin. Tyto dotazníky jsou sestaveny tak, že nedostatek živin objeví bez výjimky u každého.

6. Tvrdí, že zhubnutí je snadné.

Výživoví mastičkáři vám namlouvají, že s pilulkami zhubnete

snadno. Přitom jedinou možností, jak zhubnout, je dodat tělu méně kalorií, než spálí. To vyžaduje přísnou osobní kázeň: méně jíst, více se pohybovat, nejlépe obojí. Rozumná dieta za účelem zhubnutí je vyvážená sestava uhlohydrátů, tuku a proteinů. S většinou módních diet se dosáhne jen přechodného snížení váhy na základě redukce kalorií. Tyto diety jsou však bez výjimky příliš jednotvárné a často též velmi nebezpečné, než aby se mohly dodržovat delší dobu. Pokud nedojde k zásadním změnám v jídlu a v pohybové aktivitě, je váha snižena pomocí diety brzy zase na původní výši.

7. Slibují rychlé, výrazné, zázračné úspěchy.

Takové sliby bývají často jen naznačeny nebo zabaleny do neurčitých formulací a vytvářejí se tak iluze. Před kontrolním úřadem pak mohou říci, co je vytvářejí, tvrdit, že žádné záruky nedávali.

Falešné sliby a zdánlivá starost o vaše zdraví jsou nemorální taktikou mastičkářů. Ani v nejmenším je nezajímá, kolika lidem finančně nebo duševně uškodili – tím, že vzbuzují předčasnou radost z očekávaného štěstí, která nakonec vyústí v hluboké zklamání, když je „zázračné léčení“ bez žádoucího výsledku. Mastičkáři vám vyprávějí, že „megavitamíny“ (vysoké dávky vitamínů) zabrání mnohým trápením nebo že mohou léčit, dokonce i fyzické potíže. Zamlčují ovšem, že pro to nemají spolehlivý důkaz. Jejich vyprávění či tvrzení spočívá na nedostatečných vyšetřeních, subjektivních dojmech a osobních, nekontrolovatelných historkách. Tito mastičkáři také zamlčují, že extrémně vysoké dávky vitamínů mohou být škodlivé. Na „megavitamínové terapii“ vydělávají jen výrobci a prodejci jejich produktů.

8. Prodej vitamínů a potravinových doplňků je nedílnou součástí jejich „léčení“.

Vitamíny jsou sice smysluplným pomocným prostředkem terapie různých zdravotních problémů – takové potíže však nejsou příliš časté. Mastičkáři je ovšem používají rádi a to obvykle spolu s řadou dalších šarlatánských metod, kterým vitamíny dodávají na věrohodnosti. Na prodeji vitamínů také hodně vydělávají, protože všechny jejich produkty včetně vitamínů jsou mnohem dražší, než srovnatelné preparáty v drogeriích, bioobchodech a podobných prodejnách.

9. Jejich naznačované přísliby jsou zabaleny do jazyka pseudomedicíny.

Mnozí mastičkáři neslibují vyléčení vaší nemoci, nýbrž že vaše tělo „zbaví jedů“, že ho „vyčistí“, „dodají mu aktivitu“, přivedou ho do „chemické rovnováhy“, do „harmonie s přírodou“, „povzbudí“ nebo „posílí“ váš imunitní systém, či „podpoří“ nebo „omladí“ různé orgány vašeho těla. Přirozeně vám nikdy nevysvětlí, jak takový proces má probíhat a ani vám nepředloží věrohodné srovnávací studie. Výše uvedené formulace mastičkářů slouží jedinému účelu: namluvit zákazníkovi, že produkt má účinek. Zákazník si často řekne: „Zkusit bych to snad mohl“. Bude-li se mu dařit dobře, bude mít radost. Když prostředek nepomůže, prodáváč aspoň udělal kšeft. Protože není možné vědecky tvrzení mastičkářů přezkoušet, je obtížné dokázat jejich neužitečnost. Kromě toho chrání užívání nemedicínské terminologie mastičkáře, který není lékařem, před problémy se zákonem.

10. Podpírají svá tvrzení kazuistikami a zkušenostmi.

Lidé mají většinou sklon k tomu, věřit osobním zkušenostem druhých. Mnohdy je těžké rozlišovat mezi kauzalitou a pouhou náhodou. Buďte kritičtí, když vám někdo vypráví,

že produkt X ho vyléčil z rakoviny, artrózy nebo jiné nemoci. Možná dotyčný takovou nemoc vůbec neměl. A pokud ji měl, pak by se s největší pravděpodobností uzdravil i bez produktu X. Většina jednorázově se vyskytujících, nechronických akutních onemocnění se časem vyléčí sama a většina chronických onemocnění má bezpříznakové fáze. To pacient neví a „vyléčení“ mylně přisuzuje i zcela neúčinnému přípravku.

Pokud jde o jednotlivé případy, tzv. kazuistiky, subjektivní „zkušenosti“ a dojmy, pak ve vědeckých pracích zaujímají jen podřadný význam. U soudu jsou kazuistiky a vlastní zkušenosti či dojmy většinou nepřijatelné (představte si, co by se stalo, kdyby kontrolní úřady došly k závěru, že klinické testy léků jsou příliš drahé a ke schvalování léků by se využívalo jen vlastních zkušeností a dotazování několika málo pacientů). Vždy mějte na paměti, jak snadno se člověk nechá oklamat neúčinnými léčebnými metodami! Psychosomatické symptomy (tělesné reakce na duševní napětí) lze často zmírnit pozitivním libovolným preparátem, jsou-li postižená či postižený přesvědčeni o jeho účinku. Únava i různé bolesti a potíže mohou být odstraněny téměř jakýmkoli nadšeně vychvalovaným receptem. I lékaři předepisují při problémech tohoto druhu často placebo. Placebo je substance, která nemá žádný farmaceutický účinek, ale dává pacientovi uklidňující a léčivý pocit, jako by vzal skutečný lék. Placebo ostatně nejsou ničím vymyšleným, neboť vykazují měřitelný a průkazný účinek a aktivují samouzdravovací síly našeho organismu. Ale: použití placeba je někdy na místě, není-li k dispozici žádná účinná terapie.

11. Nabádají vás, abyste svému lékaři nevěřili.

Mastičkáři, kteří chtějí získat vaši důvěru, vám namlouvají, že většina lékařů jsou „řezníci“ a „míchači jedů“. Zveličují nedostatky našeho zdravotnického systému a sebe sama jako zdravotní experty vychvalují. Ze stejného důvodu tvrdí mastičkáři, že lékaři nemají o výživě ani tušení. Opak je pravdou. Znalosti o významu výživy pro růst a vývoj organismu patří k nutným znalostem v oboru dětského lékařství, o výživě v těhotenství se učí v porodnictví atd. Kromě toho samozřejmě nekončí vzdělání lékaře dnem, kdy opustí universitu. Povolání lékaře vyžaduje celoživotní učení a vzdělávání. Lékaři se mohou v oblasti výživy vzdělávat studiem odborných časopisů, učebnic, při rozhovorech s kolegy a přirozeně též účastí na odpovídajících vzdělávacích programech.

Lékaři vědí, co živiny ovlivnit mohou a co ne a umějí rozlišovat mezi skutečným novým objevem na tomto poli a mastičkářským nesmyslem. Lékaři, kteří detailní otázky výživy zodpovědět neumějí, odkážou pacienta na někoho, kdo je zodpovědět umí, například na některého uznávaného poradce z oblasti výživy nebo diet. Jako všichni lidé dopouštějí se i lékaři někdy chyb. Ale to, co nabízejí mastičkáři, je většinou neúčinné a chybné.

12. Vyzývají k politické podpoře svých léčitelských metod.

Zajisté: vědecké, lékařské poznatky jsou vždy jen předběžné. Lékaři nedisponují naprosto bezchybným věděním. Pokrok je možný dokonce jen tehdy, když se stávající teorie stále ověřují a korigují. Mastičkáři se ovšem ani nenamáhají dokázat účinnost svých produktů. Místo toho se snaží působit politicky a využívat různých lobby s cílem prosadit své metody i bez průkazu účinnosti a donutit pojišťovny, aby za to platily. Spolehlivým znamením toho, že nějaká metoda nebo prostředek jsou neúčinné, je politická kampaň pro jejich legalizaci.

FYZIKÁLNÍ KONSTANTY

Přeložil Milan Urban

(Vybráno z „*Lexikon der Parawissenschaften*“)

Ve fyzikálním popisu světa se vyskytují veličiny, které dle současného stavu poznání jsou absolutní (na člověku nezávislé – vom Menschen losgelöst) a platí v celém vesmíru. Patří k nim rychlost světla, Planckova konstanta, náboj elektronu, hmotnost elektronu, Avogadrovo číslo a Boltzmannova konstanta. Z existence těchto veličin vyplývají omezení pro principiálně možné jevy, která však v New-Age nejsou brána v úvahu. Např. není možný přenos informací nadsvětelnou rychlostí. Ostatní jmenované konstanty omezují kromě jiného ukládání informací („paměť“) v atomech, tekutinách a pevných tělesech (homeopatie), zprostředkování informací ve formě přenosu myšlenek (telepatie) i možnost vzájemného ovlivňování událostí zdůrazňovanou souvislostí všeho (holismus).

Projekt Alfa

Projekt Alfa je název demonstračního pokusu, pomocí kterého chtěl James Randi (kouzelník, skeptik) v roce 1982 dokázat, jak lze oklamat vědce pomocí jednoduchých triků, protože se v nich nevyznají. Za tím účelem byli dva mladí amatérští kouzelníci (M. Edwards a S. Shaw) pozváni do jedné výzkumné laboratoře (McDonnell Laboratory for Psychical Research) v St. Luis. Tito mladíci tvrdili přítomným parapsychologům,

že pomocí mentálních schopností dokáží ohýbat kovy, číst myšlenky, pohybovat předměty a že mají ještě řadu dalších schopností. Předvedli je a parapsychologové jejich schopnosti skutečně plně potvrdili a až do roku 1983, ve kterém James Randi oznámil, že šlo o žert, byli přesvědčeni, že existence paranormálních schopností je dokázána. Od té doby se technickým trikům věnuje při parapsychologických zkoumáních více pozornosti.

Gellerův efekt

.... Poté, co více odborníků analyzovalo „kousky“ Uriho Gellera a potvrdilo, že jde o triky, zůstal pozoruhodným pouze t.zv. Gellerův efekt, který spočíval v tom, že mnoho lidí, především mladých a dětí tvrdilo, že také dokáží lžice a vidličky ohýbat pomocí „mentálních sil“ nebo uvést do chodu stojící hodiny. Žurnalista Thomas von Randow, píšící o vědě, proto v týdeníku „Die Zeit“ vypsál v roce 1974 odměnu 100.000,- DM pro toho, kdo dokáže za kontrolovaných podmínek psychokineticky ohnout kovové předměty. Přes mnoho pokusů se nikomu nepodařilo odměnu získat. Uri Geller se nezúčastnil, ačkoliv byl osobně pozván. Tato zkušenost ukazuje, jak snadno lze lidi ovlivnit a jak toho média využívají k vlastnímu prospěchu ale zároveň jak je možné ohlupování lidí odhalit.

PRAVDA O DETEKTORU LŽI

Jiří Heřt

Detektor lži se u nás nedávno dostal do středu pozornosti. Snad ve všech médiích se o něm mluvilo jako o nejlepším způsobu, jak rozhodnout „Koščíkovu korupční kauzu“. Veřejnost získala mylný dojem, že stačí všechny podezřelé posadit k detektoru, položit jim pár otázek a z přístroje vypadne jednoznačná odpověď: mluví pravdu – nevinný, lže – viný. Nač podrobné vyšetřování a dokazování, nač soudy?

Jenže vše je jinak, jak už to u nás bývá. Detektor lži - polygraf je zařízení ošidné a od jeho vynálezu se o validitě výsledků vyšetření i o jeho užitečnosti dodnes diskutuje. Největší zkušenosti s ním mají v USA, kde byl polygraf vynalezen. Méně rozšířen byl v Kanadě, Japonsku a Izraeli, zemích se silným americkým vlivem. V ostatních zemích se neujal. Už to něco říká o jeho užitečnosti.

Detektor lži byl pod názvem polygraf navržen už v r. 1915 psychologem Williamem Marstonem, Původně sledoval jen rychlost dýchání a krevní tlak, pozdější přístroje i rychlost pulzu a intenzitu pocení při odpovídání na otázky typu ano-ne. Jenže stejné reakce vyvolává pouhý strach z podezření, nezvyklost situace apod., ale i jakákoli jiná silná emoce, radost, nenávisť, vzrušení apod. Záleží i na typu vyšetřované osobnosti a také na tom, zda je dotazovaný přesvědčen o účinnosti polygrafu. Pokud vyšetřovaný přístroji nevěří, pak spolehlivost jeho výsledků podstatně klesá. Proto také operátor opakovaně vyšetřovaného přesvědčuje, že přístroj účinkuje zcela spolehlivě. Špioni, jejichž odhalování má také detektor sloužit, se však mohou snadno naučit, jak přístroj obelstít. I na webu jsou nabízeny se zárukou kurzy, jak se naučit polygraf s jistotou podvést. Jasným důkazem nespolehlivosti polygrafu je, že proslavení špioni jako A. Ames a bratři Walkerové

aj. procházeli opakovaně bez problémů těmito testy. Dalším problémem je, že výsledek nesdělí polygraf sám, ale že odpoví „interpretuje“ vyškolený operátor (polygrafista). Do objektivního vyšetření se tak vsouvá silný subjektivní prvek. Nikdo také neví, řídil-li se polygrafista odpovědí nebo pozorovanými reakcemi vyšetřovaného. Ostatně, polygrafistou se lze v USA stát po pouhých 80 hodinách školení. To je absolutně nedostatečné, protože existuje několik typů kladení otázek a obtížná je nejen jejich interpretace, ale i jejich samotný výběr. Kritici proto tvrdí, že polygraf je spíše přístrojem k zastrašování vyšetřovaného, nikoli ke zjištění jeho pravdomluvnosti, a vyšetřování na detektoru přirovnávají k hádání z vnitřností kuřat nebo kávové sedliny. Přehánějí, ale je jisto, že z pouhých změn mimiky, intonace hlasu a chování vyšetřovaného je možno získat stejně validní výsledky jako s pomocí polygrafu. Nespolehlivost vyšetření na polygrafu dosvědčily i desítky experimentů na psychologických pracovištích a na lékařských fakultách, provedených v minulých 20ti letech. A také případy řady podezřelých i odsouzených na podkladě vyšetření detektorem lži, kteří byli dodatečně plně rehabilitováni.

Podle různých psychologů kolísá validita výsledků vyšetření mezi 60-85%, což je nedostatečné. Vysoké procento falešně negativních a falešně pozitivních výsledků je proto nepřijatelné v soudnictví, kde je nutné mít naprostou jistotu o vině či nevině vyšetřovaného a souzeného. Ale i v oblasti bezpečnostní představuje používání polygrafu obrovské riziko. Jestliže osoba při vyšetření uspěje, je v očích mnoha lidí pokládána za důvěryhodnou, často však mylně.

Problémem se podrobně zabývala americká Národní akademie věd, která po rozsáhlé analýze vydala 300stránkový

dokument, ve kterém dospěla v r. 2003 k jednoznačnému stanovisku: **chybí dostatečný vědecký důkaz, že je polygraf schopen s určitostí prokázat lživou odpověď.** V trestní oblasti se proto ani v USA dnes detektor lži téměř nepoužívá. Již v r.1998 Nejvyšší soud vydal nařízení výrazně omezující používání detektoru a ve většině států v USA je dnes jeho používání v trestní oblasti přímo zakázáno. Rovněž v bezpečnostní oblasti se od jeho použití rychle ustupuje, i když se v USA donedávna používalo. Např. v „Laboratořích pro jaderné zbraně“ bylo vyšetřování zaměstnanců polygrafem v r.1999 dokonce rozšířeno. To bylo ihned napadeno se strany vědeckých institucí, protože podle jejich názoru falešné výsledky nezvyšují, ale naopak snižují národní bezpečnost. Přesto teprve po vyjádření Akademie věd počet rutinních vyšetření na detektoru v těchto laboratořích v r.2003 klesl ze 20.000 vyšetření ročně na 4.500 a má klesat dále. Jiným důvodem bylo, že stresující a zstrašující vyšetření představuje značné riziko pro psychické zdraví zaměstnanců, ale i to, že mnozí zaměstnanci vyšetření odmítli. Konečně ani slavná FBI už od doby jejího ředitele J.E. Hoovera polygraf nepoužívá, protože je to považováno za plýtvání časem, nehledě k milionům ztracených dolarů.

Definitivně však polygraf asi odsouzen není. I když není použitelný při vyšetřování, zejména při trestním stíhání, může snad dobře sloužit alespoň k odhadu obecné důvěryhodnosti člověka a tedy při náboru a výběru vhodných pracovníků, jak se domnívá ředitel vědeckého oddělení amerického „Polygraph Institute“.

Spolehlivá metoda, která by byla schopna oddělit pravdivou výpověď od nepravdivé, by ovšem byla mimořádně cenným prostředkem při vyšetřování osob v trestní oblasti nebo při bezpečnostní prověrce. Zejména v současné době stoupajícího terorismu se taková potřeba aktuální. Každá inovace v této oblasti je vítána a ihned zkoušena v praxi.

Nedávno nabídl v USA neurovědec Lawrence Farwell novou metodu, kterou nazval „otisky mozku“ (doslova: „mozkové otisky prstů“ – „brain fingerprinting“) a ihned ji začala nadšeně propagovat média. Podle Farwella metoda téměř s jistotou odhaluje, **zda je určitá specifická informace skutečně uložena v mozku vyšetřovaného.** Princip metody se tedy liší od polygrafu. Vyšetřované osobě jsou na obrazovce předkládána slova, z nichž některá se vztahují k vyšetřovanému přechinu a současně se snímá několika elektrodami mozková aktivita. Aktivita se výrazně zvýší, jestliže některé slovo vyvolá vzpomínku, která se slovem souvisí, a po 300 milisekundách se na monitoru objeví typická vlna mozkové aktivity (P300 vlna). Registrují se „potenciály odpovídající zážitkům“ (event-related potentials)

Metoda je sice slibná a Farwell si ji nechal patentovat, jenže podle kritiků z řad psychofyziologů metoda exaktně vědecky a zejména v terénu ověřena nebyla. Hlavním problémem je, že

metoda registruje **zapamatované zážitky.** A paměť se jednak časem mění, jednak může být ovlivněna drogami, stresem apod. Možnost falešně pozitivních i falešně negativních výsledků je i zde značná a je tedy nejasné, zda nepotká metodu „mozkových otisků prstů“ stejný osud jako polygraf. Jak snadno lze výsledek zmanipulovat, ukázal nedávný pokus na studentech, kteří si měli představit, že v okamžiku položení otázky jim dá jejich profesor políček. U dvou třetin z nich se objevila v záznamu stejná P300 vlna, jako při vybavení vyšetřovaného zážitku.

Na obzoru je i další podobná moderní metoda, která pomocí magnetické rezonance je schopna určit místo, kde je informace v mozku uložena. Psychiatr Daniel Langleben totiž nedávno zjistil, že skutečný zážitek je uložen na jiném místě než zážitek sugerovaný nebo předstíraný. Tak by bylo možno např. detegovat „falešné vzpomínky“ a rozhodnout některé soudní spory.

Na zcela jiném principu je založena perspektivní metoda, kdy se sledují mikropohyby očí. Zjistilo se, že člověk automaticky, nevědomě, skenuje známé předměty po kratší dobu než předměty neznámé. Rozdíly v délce jednotlivých bodových pohledů jsou jen v mikrosekundách, ale jsou měřitelné.

Jednoduché je měřit prokrvení obličeje po položení otázky pomocí snímače infračerveného záření. Při pokusu s osobami, které „zavraždily“ slaměného manekýna a které měly svůj čin popřít, se „vražda“ prokázala v 75% případů. Ale i u kontrolní skupiny „neviných“ osob bylo falešně pozitivních „vrahů“ 10%. Výsledky a tedy hodnota vyšetření jsou tedy podobné jako u polygrafu.

Některé laboratorní pokusy s uvedenými novými metodami jsou slibné, ale k zavedení do praxe je nesmírně daleko. Rozdíly v psychice i chování osob při laboratorním event. i terénním pokusu a v reálné situaci, např. při vyšetřování vraždy, jsou totiž zásadní a výsledky pokusů totiž možná nepřenositelné. Dalším problémem je, že pozitivní zprávy o nových detekčních metodách jsou publikovány autory těchto metod a prodejci detektorů, tedy osobami zainteresovanými. Proto se stále častěji v USA požaduje, aby byly ověřovány nezávislými státními orgány. I když je výzkum všech těchto metod v plném proudu, ještě dlouho bude základem jakéhokoli vyšetřování a prověřování analytický rozhovor, znalost minulosti vyšetřované osoby a u soudů svědecká výpověď.

Závěrem: polygraf byl v demokratických státech v trestní oblasti zavržen a všechny nové slibné metody jsou dosud ve stadiu laboratorního zkoušení. Šarády kolem vyšetřování Kořístkova případu byly nesmyslné a ti, kteří o detektoru něco vědí, měli včas veřejnost věcně informovat a zarazit tuto vlnu matení veřejnosti v médiích.

Zpracováno s použitím různých pramenů z časopisů Nature, Skeptical Inquirer a z webu

Z DRUHÉHO BŘEHU

DALŠÍ ZKÁZA? 1. 1. 2005

Předpověď, ze které mrazí

(převzato z Blesku.cz)

Proboha! Světové organizace ještě ani nedopočítaly mrtvé po zemětřesení v Asii a na svět se řítí další hrozba. Numerologové totiž odhalili šokující fakt! Součty dat nejstrašnějších katastrof posledních let jdou za sebou s děsivou pravidelností. Začalo to 11. září 2001 teroristickým útokem na New York. Součet číslic v datu? 5. Pak, 12. 8. 2002, ničily Evropu povodně. Součet? 6! Loni, 26. 12. 2003 postihlo Írán strašlivé

zemětřesení, při němž umíraly desetitisíce lidí. Součet? 7! A už je tu zemětřesení v Asii. Až 160 tisíc mrtvých. Datum, kdy začalo? 26. 12. 2004. Součet? 8!

Dalším číslem je tedy 9. Kdy nastane? 1. 1. 2005! Proboha, to je už zítra! Co se stane? A jak numerologové spočítali tragické součty?

Datum - součet číslic - tragédie

11. 9. 2001 - 5 - útok na New York

12. 8. 2002 - 6 - záplavy

26. 12. 2003 - 7 - zemětřesení v Íránu

26. 12. 2004 - 8 - katastrofa v Asii

1. 1. 2005 - 9 - ???

Bože, ochraňuj nás!

Katastrofy jdou po sobě v číselné řadě - a začarovaná devítka bude už zítra! Co se může stát? Tragické události podle dat.

Jen se na tu tabulku dobře podívejte! Nejtragičtější události, které za poslední čtyři roky ochromily svět. U každého data hromady mrtvých. Je tady ale ještě cosi, z čeho mrazí snad ještě víc!

Ony krvavé události mají totiž přesnou posloupnost. Sečtete-li čísla v každém z tragických dat, dostanete podle numerologických tabulek cifry od pětiky do osmičky! Pěkně v řadě za sebou.

Proboha, kdy přijde na řadu devítka? Podle numerologů 1. ledna 2005. Už zítra!! nedávno opět pohrozil šílený terorista Usáma bin Ládín, v Indii včera znovu varovali před návratem ničivých vln tsunami... Bože, dej, ať se tentokrát numerologové mýlí! Ať se nic nestane!

URI GELLER:

ŠOUMEN A KOUZELNÍK NEBO OSOBA S PARANORMÁLNÍMI SCHOPNOSTMI?

Uri Geller se narodil 20. prosince 1946 v Tel Avivu. Dnes žije v Anglii. Svoji kariéru začal jako kouzelník.

Mezi nejznámější Gellerovy kousky patří ohýbání lžic a vidliček, uvedení do chodu starých hodin nebo naopak zastavení jdoucích hodin na věži, „telepaticky“ pozná, co je na papíru v obálce nakresleno, uvede do pohybu kompas apod. Jak to Uri Geller dokáže?

Tvrdí, že vše dokáže silou svých myšlenek. Za své schopnosti prý vděčí planetě Hoova z jiného hvězdného systému a z této planety je obdržel přes UFO „Intelligence in the Sky“. Nekritické publikum to spolkně, hojně navštěvuje Gellerova představení a ten se tak stal nejznámějším a nejúspěšnějším „mentalistou“ všech dob.

Ve skutečnosti je to tak, že Geller využívá běžných triků, které kouzelníci používají (zrak člověka lze snadno oklamat), v konkrétní situaci použije triku, který slibuje největší úspěch, využívá pomocníků z hlediště a pod. Jako všichni kouzelníci má Geller tu výhodu, že vysvětlení triků není široké veřejnosti známé. Hergovich (2001) píše, jak při jednom představení v Tel Avivu přistihl majitel divadla při spolupráci Gellera s jeho pomocníkem v hledišti. Jindy si na Gellera dali pozor skeptici a požadovali, aby tabulka, ze které Geller „mentálně“ četl, byla umístěna tak, aby slova na ní nikdo z publika nemohl číst. Geller to zuřivě odmítl a představení skončilo. Noviny Jerusalem Post pak 5. října 1970 o Gellerovi napsaly zničující článek. Jeho pověsti to však neuškodilo a v sedmdesátých letech se stal ohýbáním lžic a vidliček světoznámým. Lidé chtějí šou, děj se co děj.

Uri Geller se soudí

V dubnu 1992 chtěl Uri Geller 4 miliony dolarů jako náhradu škody, kterou údajně utrpěl kritickými zmínkami o něm v knihách „Physics and Psychics“ od Victora Stengera a „The Transcendental Temptation“ od Paula Kurze. Soud rozhodl, že žaloba je neopodstatněná a naopak nařídil Gellerovi zaplatit nakladatelství Prometheus Books více jak 20.000,- dolarů. To Gellerovi nestačilo. Podal žalobu na světové skeptické sdružení CSICOP s požadavkem náhrady škody ve výši 15ti milionů dolarů. Rozsudek: Geller musí zaplatit CSICOP 150.000,- dolarů. Proč Geller nevyužije nabídku Jamese Randiho, nepředvede mu své umění a nezíská tak 1 milion dolarů? Zřejmě proto, že si při svých představeních vydělá více a bez

rizika neúspěchu a ještě mu zbude dost na soudní procesy.

Z internetových stránek německých skeptiků www.gwup.de vybral a přeložil Milan Urban

---

IMPOTENCI MŮŽE ZPŮSOBIT I KLENÍ

Převzato z Blesku

Klení a nadávání se stává součástí běžného života. Málokdo však ví, že proud vulgárních slov může způsobovat také vážné poškození zdraví a těla, například u mužů může způsobit impotenci, zatímco u žen rozvoj mužských sexuálních znaků, mezi nimi růst vousů a svalů, tvrdí ruští vědci.

Jejich studie se objevila v seriózním časopise Physica A vydávaném švýcarským chemikem Louisem Reyem. Ruští vědci k svému poznatku dospěli poté, co sami testovali zakletou vodu na klíčivost semen.

Ruský odborník Genadij Čeuring z Centra ekologického bezpečí a přežití v Jekatěrinburgu se svým týmem věří, že voda má jakousi paměť, která může pozitivně nebo negativně ovlivňovat lidský organismus. Skupina vědců proto klela a nadávala několik hodin na sklenici plnou vody. Poté ji vylila do misky plné semen a sledovala, jak budou klíčit. Jen osmačtyřicet procent semínek vyklíčilo, zatímco tatáž semena ve vedlejší přírodě měla klíčivost devadesát tři procenta.

„To nás přimělo, abychom sledovali často a sprostě nadávající lidi a ty, kteří stále používají ve své řeči vulgarismy. Pokud používali muži tato slova ve svém denním hovoru, vedlo to velmi často k rozvoji sexuálních poruch a impotence. Když tato slova používaly ženy v běžné denní promluvě, začaly se pomalu proměňovat v muže, měly více chlupů a svalů,“ prohlásil doktor Genadij Čeuring.

SRBSKO DOHÁNÍ AMERIKU!

Srbsko: Už žádná Darwinova teorie pro osmáky? Ministryně vyškrtla evoluční teorii ze školních osnov.

Pod těmito titulky uvádí Katolický týdeník 2004/41 rozhodnutí srbské ministryně školství Ljiljany Čoličové zbavit se „dogmatické“ teorie ve vyučování biologie. Srbsko by se tak stalo patrně první evropskou zemí kde se, podobně jako v některých státech USA, zdařilo křesťanským fundamentalistům prosadit své. Podle citovaného článku však není úplně jisté, zda evoluční teorie z vyučování biologie v osmé třídě opravdu zmizí. Čoličová totiž prohlásila, že toto rozhodnutí bude platit tak dlouho, dokud se nebudou žáci učit „také tu teorii, která učí, že člověk i svět byl stvořen Bohem“. (Rozlišovat mýtus od vědecké teorie - to bychom na paní ministryni žádali příliš mnoho.) Další komplikace: krátce po uvedeném rozhodnutí Čoličová rezignovala na funkci ministryně. Zda bude teorie evoluce z osnov skutečně vyškrtuta, rozhodne podle Katolického týdeníku až její nástupce. -čz-

---

JAK SE AMERICKÁ ARMÁDA SNAŽILA ZABÍJET KOZY TÍM, ŽE NA NĚ CIVĚLA

9.11.2004 Blisty

V neděli 7. listopadu ve 20 hodin začala britská televize Channel Four vysílat třídílný dokumentární seriál Jona Ronsona Crazy Rulers of the World (Šílení vládcí tohoto světa). První část tohoto filmu, nazvaná „The Men Who Stare at Goats (Muži, kteří civí na kozy)“ se zabývala v neděli 7.11. historií tajné jednotky americké armády, založené v roce 1979 po traumatu vietnamského debaklu, která se jmenovala „First

Earth Battalion“ a jejíž příslušníci se vážně pokoušeli procházet zdi a zabíjet zvířata tím, že na ně civěli.

V pondělí dopoledne interviewoval reportér Andrew Marr v rozhlase BBC v pořadu Start the Week autora dokumentu Jona Ronsona. Z rozhovoru vyjímáme:

Moderátor: Vy jste zkoumal něco, o čemž bylo zřejmě obtížné zjistit pravdu, totiž určité tajné, podivné, paranormální rysy amerického vojenského - chtěl jsem říci „myšlení“, ale možná že použití toho slova je příliš laskavé...?

Ronson: Šlo o myšlení ve vojenské rozvědce.

Moderátor: Řekněte nám nejprve něco o tom muži, jehož jméno zní, jako že si ho někdo vymyslel, ale je pravdivé, o generálu Stubblebindovi.

Ronson: Ano, je to generálmajor Stubblebind III.

Moderátor: A to byl člověk, který měl v americké armádě seriózní zaměstnání?

Ronson: Byl šéfem vojenské rozvědky, signalizace a satelitní technologie. Také by odpovídal za získávání informací od válečných zajatců a za jejich výsledky, ale tehdy nebyli žádní váleční zajatci.

Moderátor: Teď už je v penzi, ale předtím strávil podstatné množství času tím, že se snažil procházet zdi.

Ronson: Ano, protože, jak mi řekl, atom se z velké většiny skládá jen z prázdného prostoru. Argumentoval, že když je zeď vytvořená většinou z atomů a my také, a převážnou většinou je to prázdný prostor, mělo by být možné oba ty prostory sloučit. Bohužel si ale pořad jen narážel nos.

Moderátor: A to bylo součástí revoluce „New Age“ v americké armádě po Vietnamu. Hledali nové metody, říkali tomu „myšlení mimo krabici“ a snažili se ovládat mysl jiných lidí.

Ronson: CIA to trochu studovala v padesátých letech, ale po Vietnamu. Podle mého názoru nebyli totiž Vietnamem ztraumatizováni pouze jednotliví vojáci, ale i celá mašinérie americké armády. A tak tento jeden člověk, plukovník Jim Channon se vydal na dva roky trvající cestu do komunit hnutí „New Age“ v Kalifornii, vrátil se a přesvědčil velení americké armády, že armáda musí přijmout novou metodu, jak se naučit chytrosti. Vytvořili prapor, nazvaný „First Earth Battalion“. Skládal se s vojáků, kteří nosili do nepřátelského území jehňátka, tam je jemně položili na zem a nepřítel automaticky objali. Zároveň se učili chodit skrze zdi, stávat se neviditelnými a zabíjet kozly tím, že na ně civěli.

Moderátor: A vy si myslíte, že existovala kozí laboratoř.

Ronson: Ale já to vím, kozí laboratoř existovala. Jmenovala se předtím „psí laboratoř“, ale nikdo nechtěl zabíjet psy tím, že se na ně civí.

Ty kozy a kozlí už byli ve špatném zdravotním stavu, protože jich používali pro konvenční experimenty, postřelili je na nohou a pak je uzdravovali, jako součást specializovaného lékařského výcviku, když byl váš kolega postřelen na bojišti. Když ale vznikl ten Jimův „First Earth Battalion“, rozhodli se - měli všechny ty kozy v obvazech - že se budou snažit na ně civět a tím je usmrcovat. Tak si přivedli odborníky na bojové umění. V jednu chvíli měli 30 koz, všechny byly očíslované, a muž civěl na kozu číslo 16, ale upadla koza číslo 17 - takže vlastně to byla kolaterální škoda.

Celý tento oddíl byl zrušen za Billa Clintona, kdy zavládly světské, racionální zvyklosti, ale nyní se k tomu americká armáda znovu navrácí. Zase se civí na kozly.

Moderátor: A hraní podivné hudby velmi silně nahlas - to má vážný význam, že...? A děje se to v zálivu Guantánamo, že...?

Ronson: Ano, druhý díl mého filmu, který se bude vysílat příští neděli, zkoumá, jak se tyto zkoušky používají v praxi v současnosti. Součástí toho jsou výslechové techniky, jichž se

používá v zálivu Guantánamo a v Abu Ghraib.

Moderátor: Je to všechno jistě velmi zábavné, ale objevil jste něco nového, kromě toho, že v americké armádě bylo svého času velmi podstatné množství šilenců - po celém světě je značné množství šilenců a nevyhnutelně někteří z nich skončí vZ armádě?

Ronson: To bude v mém druhém filmu. Ten první film, který se vysílal v neděli 7.11., byl o historickém pozadí tohoto šilenství, a v druhém filmu zjistíme, že současné armádní vyšetřovací techniky pocházejí přesně od těchže lidí. Pouštět na lidi nesmírně hlučnou, podivnou hudbu, metallicu, to pochází ze stejného místa, kde se civělo na kozly a procházelo se zdi.

(jiný účastník diskuse): Možná zde existuje ještě hlubší a více znepokojující spojení s dneškem, a to v tom smyslu, že jestliže věříte v něco dostatečně silně - jako že je možno procházet zdi či zabít kozla civěním - stane se to pravdou. Je to tahle představa, že „víra všechno překoná“, což, konec konců, je základní filozofie George Bushe. On si myslí, že jestliže budeme všichni často opakovat, že v Iráku je vše v pořádku a demokracie Irák vyléčí, ono k tomu skutečně dojde, pokud tomu budeme opravdu věřit. Takže si myslím, že váš film byl velmi dobrou metaforou toho, co se odehrává v americké politice.

Ronson: Mně samozřejmě napadlo, do jaké míry je válka proti terorismu naplněna touto iracionalitou.

Lidé, kteří civěli na ty kozly, často sami onemocněli, v důsledku „sympatizujícího zranění“.

Moderátor: Připomeňme, že dokumentární seriál Jona Ronsona, který začal na Channel Four v neděli večer a pokračuje příští neděli večer, je doprovázen knižní publikací, která se jmenuje The Men Who Stare at Goats - Muži, kteří civí na kozly.

Náramky se zabudovanými pevnými magnety, magnety v podobě plíšků zašité do předražených přikrývek... Pověra, že pevný magnet přiložený k tělu člověka léčí choroby slaví návrat. Pokud by se o tom podařilo přesvědčit větší část obyvatelstva, obchod s těmito nesmyslnými výrobky by byl docela lukrativní. Jakou používají propagátoři této alternativní léčivé metody argumentaci? Na naši skeptickou mailovou adresu doputoval složitou cestou e-mail, který je zajímavým dokladem úrovně „dokazování“ podobných metod.

Text je krácen, nikoliv upravován, aby čtenář nepřišel o kouzlo nechtěného.

POZITIVNÍ PŮSOBNÍ MAGNETO-TERAPIE

Autor neuvědem (přišlo jako mailová zpráva)

Pod vlivem magnetického pole se zlepšuje cirkulace krve a to tím způsobem, že jednotlivé buňky se zásobují více kyslíkem. Škodlivé látky se eliminují rychleji z buněk, pomocí působení magnetického pole! V čínské a západní medicíně lékař poslouchá pulz pacienta. V čínské medicíně lékař při tomto konstatuje i sílu a vitalitu dvanácti hlavních meridiánů (energetických linií).

Zápěstní kloub ruky hraje velice důležitou úlohu v medicíně a to jak na Východě, tak na Západě. Jedna buňka krve potřebuje jen jednu minutu, aby se dopravila ze srdce ke kloubu na ruce a zpět. To vysvětluje, proč magnetické náramky neutišují pouze lokální bolesti, ale jsou často účinné i při migréně, bolestech zad nebo kyčlí.

Působení mědi

Nošení měděných náramků, abychom se uchránili od artritidy není žádná pověra. V současnosti je známo, což potvrzují nové výzkumy na Univerzitě v Arkansasu College of Pharmacy, že léčba a redukce artritidy s pomocí kovů, ve stopových prv-

cích, obzvláště měď a zinek, může být velice účinná. Zveřejnili zkušenost, že enzymy, které jsou závislé na těchto stopových prvcích, mají rozhodující úlohu při formování tkání. U pacientů, kteří jsou nemocní artritidou se dostavily značné léčebné úspěchy při použití této léčebné metody.

Historie magneto-terapie

Magnetická ruda, která se objevuje v přírodě, se tvoří z lávy, která přichází z nitra Země a z dusíku atmosféry. Takto schladená láva uchovává přírodní magnetismus Země. Už Kleopatra nosila magnetický amulet, aby uchovávala své mládí a krásu. Královnu Alžbětu I., která trpěla artritidou (zánětem kloubů) léčil její lékař pomocí magnetů. Koncem 18. století zažil magnetismus v léčení svůj rozkvet. Franz A. Mesmer (1734-1815) úspěšně léčil mnohá onemocnění, nejdříve ve Vídni a následně i v Paříži. Královský spolek pro medicínu bádala nad použitím magnetů v medicíně. Ukázalo se, že magnety jsou úspěšně používány proti nervovým onemocněním, křečím a bolestem. Předepisované jsou magnetické náramky, amulety, pásy a destičky. Pro pět miliónů Američanů je zakládáním působení magneto-terapie proti chronickým onemocněním. Bill Clinton a Sir Entony Hopkins se také přesvědčili o pozitivním působení magneto-terapie. Zkoumání vesmíru také ukázalo co se stává, když se lidé na delší dobu oprostí od působení magnetického pole Země. Po návratu ruských kosmonatů vědci zpozorovali výskyt osteoporózy a také výskyt těžkých depresí. Zabudováním umělých magnetických polí do vesmírných lodí se výskyt těchto fenoménů značně snížil. Magnety působí jako jemné eliminátory bolesti, zlepšují náladu a léčí bolesti kostí a kloubů... Zátylek a kříž bolí - nosíte magnet a bolest mizí. Jak to funguje? S pomocí miny magnetů, které formují slabé konstantní magnetické pole, které působí do hloubky svalové tkáně a tam povzbuzuje správné a pravidelné uspořádání organických procesů. Zní to jako magie, ale vše je v souvislosti s reálnou fyzikou.

Magnetismus je přírodní fenomén podmíněný silou zemské přitažlivosti !

Každé dítě zná běžné magnety ve tvaru písmene U, kterými se například sbírají jehly ze stolu. Takové síly se mohou použít i při léčení. Stejně jako při používání léků, je pro účinnost použití magnetu rozhodující velikost dávky. Silná elektromagnetická pole, například v blízkosti rozvodů vysokého napětí, mohou vyvolat nemoci a přitom slabá pulzující pole, mohou povzbudit procesy uzdravování. Proč tomu tak je, si ještě nejsou jisti ani vědci, ale mnozí lékaři si ověřili v praxi, že je to pravda. To, že magnety přece jen pomáhají čím dál více, potvrzují i různé vědecké studie a také lékařské časopisy na celém světě. Fakt je následující: každý nervový impulz v našem těle se přenáší pomocí ultra slabého proudu, který vyrábí buňky lidského těla. Každá z našich 70 bilionů buněk v těle obsahuje elektropolarizované částice (ionty), které na toto reagují. Procesy, o kterých hovoříme, jsou velice důležité pro zásobování buněk kyslíkem a energií. Při fyzických zraněních nebo bolesti se může stát, že tyto slabé elektrické proudy nemají pravidelný průtok. Pulzující magnetická pole jsou schopna zvenčit zkorigovat takové překážky uvnitř buněk.

Úspěch při těžkých zlomeninách kostí

Proces zlepšování v důsledku působení magnetického pole je obzvláště viditelný u komplikovaných zlomenin kostí. Při takových zlomeninách často odumře jedna část poškozené tkáně, což působí problémy při léčení. V tomto případě mohou pomoci magnetická pole - říká orthoped MUDr. Ludge Gerdemeyer z Mnichovské kliniky - i když lékaři nemohou přesně vědecky zdůvodnit proč to tak je. V kostech jsou elektrické proudy, které se ve velké míře podílejí na jejich budování,

udržování, organizaci a zpevňování buněk. Zlomená část kostí je ve stavu klidu, nejsou tam elektrické proudy, které se generují pohybem, což ztěžuje léčbu. Pulzující magnetická pole, která působí zvenčí, generují tyto proudy umělým způsobem a takto stimulují léčbu kostí. Zlomenina kostí nejen, že se léčí rychleji, ale mnohem lépe je organizovaná i struktura buněk. Pulzující magneto-terapie pozitivně působí při léčbě sportovních úrazů, (například tržných ran, praskání šlach, tenisového loktu ...), onemocnění kloubů, Parkinsonovy choroby a také při léčení depresí. Mimo to, síla magnetu redukuje tvoření jizev, které vznikly jako následky poranění kůže. Léčit se může každý, výjimka jsou těhotné (protože se neví jak magnetická pole působí na plod) a osoby se zabudovaným budíkem (srdce může v důsledku magnetických polí ztratit rytmus). Při léčbě se používají různé druhy magnetických polí: ta, která se tvoří v malých magnetech v náplastech nebo ve špercích, prstenech, v pásech atd., jako i taková pole, tvořená slabými, konstantními (statickými magnety.) „Samozřejmě se musí říct, že terapie magnetickými poli nepřináší zázraky.“ Říká Dr. Ludwig Baesse, lékař všeobecné medicíny v Flensburgu.

Přece jen se vyplatí to zkusit

V 50% všech nově vzniklých případů depresí se mohou dosáhnout značné pozitivní posuny v jejich léčbě terapií magnetickými poli. Značný posun se také zaznamenává při léčbě následujících poruch: Revmatizmus - po léčbě magnetickými poli u revmatiků, kteří trpí značnými záněty kloubů, můžeme docílit více kortizonu, které zamezují zánětlivým procesům. Parkinsonova nemoc - lidem, kteří jsou zasaženi touto nemocí pomáhá pulzující síla magnetů, jak je zveřejněno ve studiích Nevyléčitelné nemoci Prof. Dr. Alexandra Henneberg, přednosty Kliniky pro Parkinsonovu nemoc v Bad Nauheimu, Německo.

Deprese: „U nově vzniklých depresí můžeme pomocí transkraniální magnetické stimulace, jedním ze speciálních způsobů terapie i magnetickým polem, dosáhnout značného zlepšení nálady u 40 -50% svých pacientů“, vysvětluje psychiatr Dr. Padberg z Univerzitní kliniky v Mnichově. U depresí, které existují delší dobu, pocítí u této terapie zlepšení 20 -30% pacientů. Terapie pulzujícím magnetickým impulzem (PST), jak říkají vědci z USA, funguje na základě magnetických impulzů, které se tvoří stejnosměrným proudem, na rozdíl od terapie, která je založena na střídavém proudu. Impulzy stejnosměrného proudu odstraňují především disfunkce chrupavky, a proto je tato magneto-terapie použitelná při léčbě generativních změn kloubů. Jsou pravděpodobně podobnější tělesným procesům, které se odvíjí v chrupavkách, nežli impulzy střídavého proudu. Signály se v buňkách chrupavky chápou jako požadavek, aby se začalo s procesem úprav, případně regenerace. PST pomáhá především lidem, kteří onemocněli artrózou - u této nemoci se rozpadá vrstva chrupavky v kloubech, což vyvolává silné bolesti. PST má za úkol iniciovat růst chrupavky a dokonce i regeneraci ztracené chrupavkové tkáně a zmírnit bolesti. Jedna studie z Univerzitní kliniky v Mnichově říká, že PST pomáhá i při pokročilé artróze: 75 % ze všech tímto způsobem léčených pacientů se stalo pohyblivějšími a měli menší bolesti.

Skutečnost je, že bolesti všech druhů reagují na magnetické pole - bez ohledu na to, jakým způsobem se toto pole vytváří. Magnetické síly očividně amortizují část vegetativního nervového systému, který přenáší pocit bolesti a tímto se značně zmenšuje. Na tělo nepůsobí jen pulzující pole, působí i statická pole trvalých magnetů v náplastech, pásech a pod. a tímto způsobem zmenšují bolesti. Řidiči Taxi služby z Kolína nad Rýnem se v anketách vyslovili, že mají menší bolesti

v zádech, pokud nosí náplast s magnety. V USA lidé s poruchami krevního oběhu a zánětu kloubů se chtějí zbavit bolesti pomocí magnetických vložek. „Přitom by se mohl vzít v potaz i placebo-efekt“, vysvětluje fyzioterapeut Hans-Joerg Groeber z Weilu, „ale tomu, který má stálé bolesti, je úplně jedno, z jakého důvodu pominuly“, zdůrazňuje.

Magneto terapie bez vedlejších efektů

Jedna živá žába se během experimentu v Holandsku dostala do stavu vznášení se v magnetickém poli o síle 160.000 gaussů** a neměla žádné vedlejší důsledky! ** Síla magnet. pole se měří v gaussech nebo teslách. Přitom 1 tesla odpovídá hodnotě 10.000 gaussů. Počet gaussů ukazuje počet linií magnetického pole, které protékají jedním centimetrem čtverečním. Od roku 1978. FDA (U.S. Food a Drug Administration) doporučuje elektromagnetické přístroje obzvláště u zlomenin kostí, pro zmenšování bolesti u různých potíží apod. Zlepšení průtoku krve a zvyšování uvolňování kyslíku z hemoglobinu pod vlivem magnetického pole, jsou v principu stejné u statických a pulzujících magnetických polí.

Syndrom nepřítomnosti magnetického pole

Magnetické pole Země (magnetická síla, která působí na každou bytost, se zmenšila za posledních 500 let tak cca 50%, a měří už jen cca. 0,5 gaussu. Život v budovách z betonu a oceli v automobilech, vlacích, letadlech, apod. zmenšuje působení zemského magnetického pole. Elektro smog z počítačových obrazovek, radio a tele přijímačů, mobilních telefonů apod. je novým faktorem překážek. Doktor. Nikagawa (Tokio) popsal v roce 1976 ve vědeckém článku stav nemocí, které nazval Syndrom nepřítomnosti magnetického pole. Tento symptom obsahuje ztuhlá ramena, bolesti v zádech, bolesti hlavy, nespavost, problémy s trávením a cirkulací a celkovou únavu. Dr. Nikagawa vyslechl zkušenosti 11 648 uživatelů magneto-terapie (magnetické náplasti, náhrdelníky, pásy). Více než 90% pocítilo velice pozitivní výsledek při jejich používání, 10% si nevšimlo žádného efektu, ale nikdo z tázaných nenahlásil žádné vedlejší negativní efekty.

B. Gartner porovnává ve své knize Magnety zdraví nepřítomnost magnetického pole se známým efektem nedostatku vitamínů. Doporučuje šperky s magnety a to pro prevenci a léčení různých symptomů. Kleopatra, Královna Alžběta I., astronauti, Bill Clinton a ještě 100 milionů lidí v celém světě používají magnetoterapii, aby se zlepšil jejich zdravotní stav. Udělejte to i Vy - poslechněte - dobře míněnou radu a nebudete toho litovat.

ZPRÁVY, INFORMACE, NÁPADY, NÁVRHY...

Důležité upozornění členům SISYFA

V příštím roce musíme provést významnou změnu v evidenci našich členů. Doposud jsme pro identifikaci členu používali rodná čísla, což odporuje zákonu na ochranu osobních dat. Proto rodná čísla nahrazujeme čísly pořadovými, která bude každý člen při placení příspěvků uvádět při placení poštovní poukázkou nebo bankovním převodem do rubriky variabilní symbol. Abychom nemuseli každému z našich členů posílat individuálně jeho identifikační číslo, dohodli jsme se s poštovní službou, aby při zasilání Zpravodaje zařadili do adresy také nové identifikační číslo členu, a to už od 4. čísla roku 2004. Prosíme, aby si každý toto číslo zaevidoval a zapamatoval. Znovu prosíme, aby každý při placení příspěvků v roce 2005 vypsál jak své jméno čitelně a tiskacím písmem, tak nové číslo, protože jinak jsou při strojovém zpracování v bance údaje zkresleny a nemůžeme plátce identifikovat. Toto upozornění posíláme předběžně. Složenku a výzvu k úhradě příspěvků

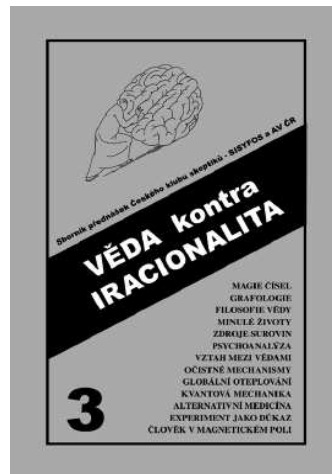
za r. 2005 dostanou naši členové až v 1. čísle Zpravodaje 2005.

Co se Skeptikonem?

Mnozí členové Českého klubu skeptiků Sisyfos jsou pro rozvíjení nové tradice – celostátních setkání našich členů. Naskytá se ale mnoho otázek. Jak často je pořádat? Jednou za rok nebo za dva? V nějakém menším hostitelském městě nebo v Praze, kde žije téměř třetina členů a máme zde zájem i větší zájem veřejnosti a novinářů? Mělo by trvat pouhý den? Dva? Přes víkend? V kterém ročním období – měsíci? Zdá se, že ideální je září. Své nápady, návrhy a připomínky posílejte na adresu lano@centrum nebo na kontaktní adresu v tiráži.

Sborník Věda kontra iracionalita 3 vyšel

Od poloviny ledna 2005 je možné zakoupit Sborník Věda kontra iracionalita 3. Pultová, maloobchodní cena se pohybuje těsně pod 200,- Kč. Sborník lze získat také přímo od nakladatelky za 120,- korun na skeptických akcích (viz přednášky Sisyfos v budově AV v Praze) nebo objednávkou na e-mailovou adresu lano@centrum.cz (150,- Kč včetně poštovního a balného).

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita:

Konají se tradičně v budově Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze 1, a to v místnosti 206 od 17 h. Po přednáškách následuje diskuze.

19. 1. - středa: prof. MUDr. Jiří Heřt: Kreacionismus - evoluce - antidarwinismus, PhDr. Zdeněk Vojtíšek: Hermetismus

16. 2. - středa: doc. RNDr. Luděk Pekárek, DrSc. a MUDr. Jan Bureš, DrSc.: Elektromagnetická hypersenzitivita – realita či mýtus?

16. 3. - středa: doc. Ing. Jaroslav Petr, CSc.: Klonování

✳ Zpravodaj Sisyfos – neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS – Českého klubu skeptiků, členu evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of the Claims of the Paranormal). Zapsán do evidence periodického tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208

✳ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků:
Věra Nosková, U studánky 18, 170 00 Praha 7
e-mail: lano@centrum.cz

✳ Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329, kód banky 0800.

✳ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>

✳ Zpravodaj Sisyfos, číslo 4/2004 – vyšlo v prosinci 2004. Připravila Věra Nosková. Redakční rada: Věra Nosková, Jiří Heřt, Čeněk Zlatník.

✳ Grafická úprava: Jiří Nosek, www.photomorgana.cz

✳ Tiskárna VS Praha- Pankrác, www.sweb.cz/vstisk

✳ Příspěvky do Zpravodaje Sisyfos posílejte na adresu: Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00. Lze je též zaslat i s diakritikou na e-mail: lano@centrum.cz